

ที่นี้..ประจำไม้

การวิจัยและพัฒนารูปแบบและกระบวนการ
นำข้อมูลคืนสู่ชุมชน โครงการกาญจนบุรี

คำขวัญประจำหมู่บ้าน

บ้านประจำไม้ หลากหลายวัฒนธรรม
น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง

ที่นี่...ประจำไม้

โครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบและกระบวนการนำข้อมูลคืนสู่ชุมชน
ด้วยการสนับสนุนของ The Wellcome Trust, U.K.

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ที่นี่ ประจำไม้ / รศรินทร์ เกรย์ ... [และคนอื่น ๆ]. - -

พิมพ์ครั้งที่ 1. - - นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550

ISBN 978-974-11-0728-5

คณะผู้วิจัย: รศรินทร์ เกรย์, สุภาณี ปลื้มเจริญ,
เรวดี สุวรรณพเก้า

1. การพัฒนาชุมชน. 2. หมู่บ้านประจำไม้. I. รศรินทร์ เกรย์.
II. สุภาณี ปลื้มเจริญ. III. เรวดี สุวรรณพเก้า. IV. มหาวิทยาลัย
มหิดล. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.

HN700.55.Z9C6 ท532 2550

IPSR Publication No. 335

ที่ปรึกษาโครงการ

รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจา ยอดคำเนิน- แอ็ดดิกจ์

ผู้อำนวยการโครงการกาญจนบุรี สถาบันวิจัย

ประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะนักวิจัยโครงการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รศรินทร์ เกรย์

นางสุภาณี ปลื้มเจริญ

นางสาวเรวดี สุวรรณพเก้า

หัวหน้าโครงการ

นักวิจัย

นักวิจัย

คณะกรรมการจัดทำหนังสือ

พระอธิการบรรเจิด เทวธัมโม

อาจารย์ สิริมา เจริญศรี

อาจารย์ วิโรจน์ พรหมอ่อน

นายพลทอง ศรีมุข

นายบุญส่ง บัวพัด

นายอัครเดช กาวินา

นายวินัย คำเหลา

นายสุบิน บุญยงค์

นายปุ้ย ไก่แก้ว

นางบุษยา สุรีย์วงศา

นางโสฬี ขวัญเพิ่มพร

นางชูศรี จันทรเนย

นางนิภา ปัญญาทูล

เจ้าอาวาสวัดประจำไม้

สถาบันการเรียนรู้เพื่อพัฒนา

ท้องถิ่น จ.กาญจนบุรี

สถาบันการเรียนรู้เพื่อพัฒนา

ท้องถิ่น จ.กาญจนบุรี

ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านประจำไม้

อาจารย์ประจำโรงเรียนบ้าน

ประจำไม้

อาจารย์ประจำโรงเรียนบ้าน

ประจำไม้

กรรมการหมู่บ้าน

กรรมการหมู่บ้าน

ชาวบ้านประจำไม้

กรรมการธนาคารหมู่บ้าน

กรรมการธนาคารหมู่บ้าน

กรรมการธนาคารหมู่บ้าน

กรรมการธนาคารหมู่บ้าน

คำนำ

หนังสือ “ที่นี่ ประจําไม้” เกิดขึ้นได้จากการที่โครงการกาญจนบุรี ต้องการนำผลของการเก็บรวบรวมข้อมูลในหมู่บ้านและเขตชุมชน 100 แห่ง ในจังหวัดกาญจนบุรี ในปี พ.ศ. 2547 ไปนำเสนอให้ชาวบ้านที่ใช้ ข้อมูลหรือตอบสัมภาษณ์กับโครงการฯ เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ข้อมูลของหมู่บ้านตนเอง และชาวบ้านสามารถนำข้อมูลไปใช้ให้เกิด ประโยชน์มากที่สุด โดยนําร่องในสองหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านประจําไม้ ต. ห้วยเขย่ง อ. ทองผาภูมิ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีหลายชาติพันธุ์มาอยู่ ร่วมกัน และหมู่บ้านเสรีธรรม ต. ลุ่มลุ่ม อ. ไทรโยค ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ เป็นคนไทยทั้งหมด มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่เหมือนกัน

หนังสือ “ที่นี่ ประจําไม้” เล่มนี้ จัดขึ้นตามความต้องการของชาว บ้านประจําไม้ ประกอบด้วยเนื้อหาหลักคือ ประวัติหมู่บ้าน บุคคลสำคัญ ที่ได้รับการยกย่อง ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สุขภาพอนามัย ความเข้มแข็ง ความสามัคคีของชุมชน การอยู่ร่วมกัน อย่างสงบสุขของหลายชาติพันธุ์ และโครงการที่สำคัญของหมู่บ้าน รวมทั้งแหล่งทรัพยากรธรรมชาติใกล้เคียง โดยมีความคาดหวังจาก หนังสือเล่มนี้สี่ประการคือ 1) ทำให้ชาวหมู่บ้านประจําไม้เกิดความภาค ภูมิใจในหมู่บ้านของตนเอง โดยเฉพาะเด็กรุ่นหลังผ่านทางหลักสูตร ชุมชน หนังสือ “ที่นี่ ประจําไม้” จะใช้ประกอบหลักสูตรชุมชนของ โรงเรียนบ้านประจําไม้ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน 2) ก่อให้เกิด กระแสการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชนเผ่าและทรัพยากรธรรมชาติของ ชาวบ้านและบุคคลทั่วไป 3) ทำให้คนภายนอกรู้จักหมู่บ้านประจําไม้ มากขึ้น และ 4) ใช้ประกอบการนำเสนอแผนงานของหมู่บ้าน

นอกจากข้อมูลที่ได้จากโครงการกาญจนบุรีแล้ว ทีมวิจัยของสถาบันฯ ร่วมกับสถาบันการเรียนรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดกาญจนบุรี และชาวบ้านประจำไม้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม และถ่ายรูปภาพประกอบ เพื่อให้หนังสือสมบูรณ์ และชวนอ่านยิ่งขึ้น

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ใครขอขอบคุณชาวหมู่บ้านประจำไม้ นักวิชาการจากสถาบันการเรียนรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดกาญจนบุรี ที่ให้ความร่วมมือกับทีมวิจัยของสถาบันฯ อย่างดียิ่ง และ The Wellcome Trust ที่สนับสนุนเงินทุนสถาบันฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คุณค่าที่ได้จากหนังสือเล่มนี้ จะเป็นการจุดประกายให้กับหมู่บ้านและชุมชนอื่นๆ ในกระบวนการเรียนรู้หมู่บ้าน และชุมชนของตนเอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชินกิตย กาญจนะจิตตรา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยประชากรและสังคม

มหาวิทยาลัยมหิดล

สารบัญ

	หน้า
ประวัติหมู่บ้าน	9
แผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านประจำไม้	15
บุคคลสำคัญ	17
พระผู้นำนักพัฒนา	17
ผู้นำชุมชน	19
ครูนักพัฒนา	19
ผู้อาวุโสของหมู่บ้าน	21
ประชากรและครอบครัว	24
จำนวนประชากร	24
รูปแบบครัวเรือน	29
ศาสนา	33
สถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา	34
เชื้อชาติ	37
การใช้ภาษา	42
อาชีพ	44
การศึกษา	47
สุขภาพอนามัย	60
พฤติกรรมกรรมการบริโภคผักและผลไม้	60
การออกกำลังกาย	62
การเจ็บป่วยที่เกิดจากโรคเรื้อรัง	64
การเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือน	66

การไปรับบริการสาธารณสุข	69
วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน	71
ความเชื่อ	71
อาหารและขนมพื้นบ้าน	74
สาธารณสุขโรค/แหล่งอำนวยความสะดวก	81
ความต้องการการพัฒนา	87
กิจกรรมโครงการต่างๆ ของหมู่บ้านประจำไม้	89
โครงการเศรษฐกิจพอเพียง	89
โครงการธนาคารหมู่บ้านประจำไม้	93
โครงการร้านค้าชุมชน	97
โครงการโรงน้ำแข็งอนามัยกลุ่มแม่บ้าน	98
โครงการส่งเสริมการปลูกไม้หอมกฤษณาและกระถินเทพา	99
ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง	100
แหล่งท่องเที่ยว	100
ทรัพยากรธรรมชาติ	102
ภาคผนวก	
ภาคผนวก 1 : โครงการจัดทำหนังสือ “ที่นี่ ประจำไม้”	104
ภาคผนวก 2 : หลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	108
ภาคผนวก 3 : รายละเอียดข้อมูลต้นกฤษณา	112
ภาคผนวก 4 : รายละเอียดข้อมูลต้นกระถินเทพา	116

บ้านประจำไม้

หมู่ ๕ ต.ห้วยขมิ้น อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี

ประวัติหมู่บ้าน

บ้านประจำไม้เป็นหมู่บ้านหนึ่งในเขตอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เชื่อกันว่าบ้านประจำไม้เกิดก่อนการตั้งอำเภอทองผาภูมิ เนื่องจากในสมัยก่อนอำเภอทองผาภูมิมีการเสียภาษีให้หลวง (รัฐ) เป็นแร่ทองคำ ซึ่งเป็นทองคำบริสุทธิ์ โดยมีแหล่งที่ขุดพบ 4 แหล่งคือที่บ้านห้วยเขย่ง บ้านไร่ป่า บ้านแก่งกระโป๊ะ และบ้านประจำไม้ แหล่งทองคำของบ้านประจำไม้อยู่ที่ห้วยบ่อทอง ซึ่งอยู่เหนือบ้านประจำไม้ขึ้นไปเล็กน้อย ห้วยบ่อทองเป็นต้นน้ำที่ไหลลงหล่อเลี้ยงชาวบ้านประจำไม้ ชาวบ้าน ในสมัยก่อนจึงประกอบอาชีพทำเหมืองร่อน ซึ่งในสายแร่ดีบุกและจุลแฟรมนั้น มีแร่ทองคำปะปนมาด้วยเป็นจำนวนมาก

ต้นน้ำที่พาแร่ดีบุก จุลแฟรรม และทองคำบริสุทธิ์ไหลมาที่ลำห้วยประจำไม้ มาจากเทือกเขาตะนาวศรี ไหลผ่านเหมืองผาแป 1 เหมืองผาแป 2 เหมืองผาแป 3 (คำว่าผาแปเป็นชื่อนายพรานป่าที่ค้นพบแหล่งแร่ดีบุก ผู้คนในสมัยนั้นจึงให้เกียรติและตั้งชื่อเหมืองว่าเหมืองผาแป) บ้านห้วยปากคอก บ้านห้วยเขย่ง บ้านประจำไม้ และไหลผ่านบ้านลำปีลึก ก่อนไหลลงสู่แม่น้ำแควน้อยในที่สุด

แร่ดีบุกและวุลแฟรมที่พบในหมู่บ้านประจำไม้
(แต่ปัจจุบันไม่มีทองปน)

บ้านประจำไม้เดิมชื่อบ้านแม่จอกไม ซึ่งแปลว่า เหมือนหิน เหตุที่ได้ชื่อนี้เนื่องจากการขุดเจาะหินแล้วนำมาร่อนหาแร่ดีบุก วุลแฟรม และทองคำตามที่กล่าวมาข้างต้น เดิมทีมีชาวบ้านอาศัยอยู่ไม่เกิน 10 หลังคาเรือนเท่านั้น แต่อยู่กันกระจัดกระจายไม่รวมกันเป็นกลุ่มบ้าน

จนกระทั่งเมื่อกรมทรัพยากรธรณีได้เปิดสัมปทานทำเหมืองแร่ดีบุกและ
วุลแฟรมที่เหมืองบิล็อกในปีพ.ศ. 2484 ประกอบกับช่วงหลังสงครามโลก
ครั้งที่ 2 (หลังปี พ.ศ. 2488) เกิดสภาวะข้าวยากหมากแพง ประชาชน
ไม่มีงานทำ ผู้คนจากทุกสารทิศเมื่อรู้ข่าวว่าที่อำเภอทองผาภูมิมีการเปิด
สัมปทานเหมืองแร่ดีบุก และวุลแฟรม รวมทั้งมีการก่อสร้างทางจาก
ทองผาภูมิขึ้นไปยังเหมืองบิล็อกเพื่อขนแร่จากเหมืองเข้าสู่เมือง ทำให้
บ้านแม่จอกไม่มีผู้คนอพยพโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวน
มาก โดยเฉพาะผู้คนจากภาคเหนือ ทำให้บ้านแม่จอกไม่มีชื่อตามภาษา
ท้องถิ่นของภาคเหนืออีกชื่อหนึ่งว่า บ้านแม่จะโม

ต่อมาในราวปี พ.ศ.2490 ได้มีการเปิดสัมปทานป่าไม้บริเวณป่า
ห้วยเขย่ง บริษัทที่ได้รับสัมปทานป่าไม้ทำการโค่นและชักลากไม้ออกจาก
ป่าเพื่อส่งเข้าโรงเลื่อย การชักลากไม้ออกจากป่าจำเป็นต้องมีสถานที่
สำหรับรวมไม้เพื่อรอการชักลากเข้าสู่โรงเลื่อยต่อไป บริษัทฯ จึงได้เอาไม้
ที่ชักลากออกมาจากป่าแล้วมารวบรวมพักไว้ที่หมู่บ้านจอกโม หรือบ้าน
แม่จะโมนี้เอง คนในสมัยนั้นจึงพากันเรียกชื่อหมู่บ้านอีกชื่อหนึ่งว่า
“บ้านประจำไม้” และได้ใช้ชื่อนี้มาจนกระทั่งปัจจุบัน

บ้านประจำไม้เดิมทีเป็นบ้านสาขาขึ้นอยู่กับหมู่บ้านบ้านไร่ กระทั่ง
ในราวปี พ.ศ.2491-2495 **นายส่วย จันทรเนย** ได้รวบรวมชาวบ้านให้
มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม และได้ขอแยกตัวออกจากหมู่บ้านบ้านไร่ ตั้งเป็น
หมู่บ้านประจำไม้ ขึ้นอยู่กับหมู่ 7 ต.ท่าขนุน อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี
โดยมี**นายส่วย จันทรเนย** เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

ดอกไม้บานสวยงามในหมู่บ้าน

ราวปี พ.ศ. 2515 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตเริ่มทำการสำรวจเพื่อก่อสร้าง เขื่อนเขาแหลม หรือเขื่อนวชิราลงกรณในปัจจุบัน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2527 การก่อสร้างเขื่อนเสร็จสิ้นลงและเริ่มทำการกักเก็บน้ำ เป็นเหตุให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณที่กักเก็บน้ำ ซึ่งหมู่บ้านประจำไม้เป็นหนึ่งในหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่กักเก็บน้ำด้วย จึงต้องอพยพมาอยู่ยังพื้นที่ใหม่ที่มีการไฟฟ้าฯ จัดสรรไว้ให้บริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ห้วยเขย่ง โดยผู้ใหญ่วบ้านในสมัยนั้น คือ **นายเกตุ ปัญญาทูล** เป็นผู้แทนชาวบ้านจับฉลากเลือกพื้นที่หมู่บ้าน และจับฉลากได้แปลงที่ 4 ชาวบ้านจึงได้อพยพมาอยู่แปลงที่ 4 มาจนถึงปัจจุบันนี้ บ้านประจำไม้จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “แปลง 4” การอพยพโยกย้ายจากหมู่บ้านเดิมมาอยู่ที่ใหม่ตามที่ได้รับจัดสรรจากการไฟฟ้าฯ แล้วเสร็จลงในปีพ.ศ. 2529 โดยมี **นายพลทอง ศรีมุกข์** ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านบ้านประจำไม้คนที่ 5 มาจนกระทั่งปัจจุบัน

ปัจจุบันเส้นทางหลักเข้าสู่หมู่บ้านประจำไม้เป็นถนนลาดยาง
ผ่านเส้นทางที่มีความสวยงาม ด้านหนึ่งเป็นทะเลสาบ ริมเขื่อนวชิราลงกรณ
(เขื่อนเขาแหลม) อีกด้านหนึ่งเป็นเทือกเขา

เส้นทางที่มีความสวยงามเข้าสู่หมู่บ้านประจำไม้

แผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านประจําไม

แผนที่ภายในหมู่บ้านประจำไม้ที่จัดทำโดยชาวบ้าน

บุคคลสำคัญ

พระผู้นำนักพัฒนา

พระอธิการบรรเจิด เทวธัมโม เจ้าอาวาสวัดประจำไม้ เป็นพระนักพัฒนา ที่มีงานศาสนสงเคราะห์ที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อชาวบ้านประจำไม้ **พระอธิการบรรเจิด** ได้ริเริ่มให้มีการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2543 ที่โรงเรียนประจำไม้และโรงเรียนบ้านห้วยเขย่ง และพัฒนาการเรียนการสอนมาจนกระทั่งมีการสอนธรรมศึกษาทั้งระดับชั้น ตรี โท เอก ในปี พ.ศ. 2548

ในปีพ.ศ.2549

พระอธิการบรรเจิด ได้มาเป็นครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียน

พระอธิการบรรเจิด เทวธัมโม
เจ้าอาวาสวัดประจำไม้

บ้านห้วยเขย่ง โรงเรียนประจำไม้ และโรงเรียนบ้านไร่ป่า รวมทั้งสอนวิชาธรรมศึกษาในโรงเรียนดังกล่าว นอกจากนี้ **พระอธิการบรรเจิด** ยังได้ร่วมเป็นวิทยากรฝึกอบรมค่ายพุทธบุตร ให้กับโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตอำเภอทองผาภูมิอีกด้วย

ในด้านการพัฒนาชุมชน **พระอธิการบรรเจิด** ได้เข้าร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านประจำไม้ และเป็นแกนนำในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับคณะกรรมการชุมชนบ้านประจำไม้

พระอธิการบรรเจิด มีแนวความคิดที่ว่า ต้องการให้เยาวชนในหมู่บ้านประจำไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ด้วยการประกอบอาชีพ เช่น การปลูกต้นกฤษณาและกระถินเทพา (โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก 3 และ 4) และยังต้องการให้เยาวชนเรียนเฉพาะทางที่เกี่ยวกับการนำไม้ที่ปลูกไปใช้ประโยชน์และการปลูกทดแทน เพื่อกลับมาพัฒนาท้องถิ่น ไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่น และที่สำคัญต้องการให้เยาวชนได้พัฒนาตนเอง รู้คุณค่าของเงิน โดยให้เยาวชนทำงานในช่วงเวลาว่างเพื่อให้มีรายได้

แปลงปลูกต้นกฤษณาที่วัดบ้านประจำไม้

ผู้นำชุมชน

ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันของหมู่บ้านประจำไม้คือ **นายพลทอง ศรีमुख** ท่านเป็นผู้นำทางความคิด และเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น เป็นประธานคณะกรรมการธนาคารหมู่บ้านประจำไม้ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประธานประชาคมบ้านประจำไม้ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เหล่านี้ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกภาคส่วน ส่งผลให้ชาวหมู่บ้านประจำไม้มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น คติประจำใจของผู้ใหญ่พลทอง ศรีमुख คือ “**ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม**”

นายพลทอง ศรีमुख

ครูนักพัฒนา

ครูบุญส่ง บัวพัด เป็นอาจารย์สอนอยู่ที่โรงเรียนบ้านประจำไม้ อาจารย์เปรียบเสมือนคลังข้อมูลของหมู่บ้านประจำไม้ เนื่องจากอาจารย์ได้รวบรวมประวัติและข้อมูล

ครูบุญส่ง บัวพัด

ของหมู่บ้านไว้อย่างเป็นระบบ นอกจากงานสอนแล้ว **ครูบุญส่ง บัวพัด** เป็นบุคคลหนึ่งที่เป็นผู้นำกิจกรรมพัฒนา และร่วมกิจกรรมพัฒนาของหมู่บ้านมิได้ขาด ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ทำคุณประโยชน์มากมายให้กับชาวหมู่บ้านประจำไม้ เช่น การส่งเสริมการปลูกป่าร่วมกับ **พระอธิการ บรรณเจด เทวธัมโม** เป็นต้น

ครูบุญส่ง บัวพัด และคณะ ศึกษาดูงานการปลูกป่าที่ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี

ผู้อาวุโสของหมู่บ้าน

นายปู้ ตรีหรง

ปัจจุบันอายุ 70 ปี เป็นชาวละว้า เป็นผู้อาวุโสคนหนึ่งที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านประจำมาเป็นเวลานาน ท่านเป็นแหล่งข้อมูลบุคคลสำคัญคนหนึ่งของหมู่บ้าน

หากต้องการทราบถึงประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านประจำไม้ ท่านผู้นี้จะเป็นผู้ให้ข้อมูลเราได้เป็นอย่างดี

นายปู้ ตรีหรง

นายเงิน บัวศรี

ผู้อาวุโสประจำหมู่บ้านประจำไม้อีกท่านที่สามารถเล่าถึงประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านประจำไม้ได้เป็นอย่างดี คือ **นายเงิน บัวศรี** ปัจจุบันอายุ 67 ปี เกิดที่ประจำไม้เก่า ซึ่งปัจจุบันน้ำท่วมไปหมดแล้ว เนื่องจากการสร้างเขื่อนเขาแหลม

ท่านเล่าว่า “สมัยก่อนนั้นเป็นเด็ก **หากินสบาย น้ำในแม่น้ำใหญ่มาก เรือวิ่ง**

สบาย หากลากินก็ง่าย สมัยนี้หาแทบไม่ได้แล้ว มีแต่เขามาร้องเพลงให้ฟัง แล้วก็ซื้อเขากิน สมัยก่อนสัตว์ป่าหากินง่ายมากๆ มันหายตอนที่น้ำท่วม ย้ายมาอยู่ที่นี้ก็ยังหากันได้อยู่”

นางสายหยุด สถานสถิตย์ ปัจจุบันอายุ 74 ปี เป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง และมีอารมณ์เบิกบานแจ่มใส **ป้าสายหยุด** เป็นคน

นางสายหยุด สถานสถิตย์

ชอบทำงานตั้งแต่เด็ก ๆ ไม่เคยอยู่นิ่ง มีความวิริยะอุตสาหะในการศึกษาเล่าเรียนมาก ถึงแม้ว่าพ่อแม่ไม่สนับสนุนให้เรียนหนังสือเนื่องจากเป็นลูกผู้หญิงก็ตาม แต่**ป้าสายหยุด** ก็พยายามรีบทำงานในหน้าที่แต่ละวันให้เสร็จ

เพื่อจะได้มีเวลาไปเรียนการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) จนกระทั่งจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 **ป้าสายหยุด** เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน แม้ในปัจจุบันนี้ก็ยังคงอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะหนังสือเกี่ยวกับธรรมะ โดยอ่านในเวลาว่างเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจประจำวันแล้ว

เนื่องจากลูกทุกคนมีภาระหน้าที่การงานและครอบครัวในกรุงเทพฯ ปัจจุบัน**ป้าสายหยุด** จึงอยู่เพียงลำพังคนเดียว แต่ก็ไม่เคยรู้สึกเหงา **ป้าสายหยุด** ยังคงทำงานในสวนทุกวัน และเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านไม่เคยขาด นาน ๆ ครั้งจึงเดินทางเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อเยี่ยมลูกหลาน และตรวจสุขภาพประจำปี

ศาลาที่ชาวบ้านประจำไม่ใช้ประชุมร่วมกัน

ประชากรและครอบครัว

จำนวนประชากร

ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 พบว่า ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 11,188 คน เป็นผู้ชายจำนวน 5,814 คน และผู้หญิงจำนวน 5,374 คน สำหรับการเก็บข้อมูลของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่าหมู่บ้านประจำไม้ซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มีประชากรที่อาศัยอยู่เป็นประจำ (อาจมีชื่อหรือไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร) ในปี พ.ศ. 2547 จำนวนทั้งสิ้น 690 คน เป็นผู้ชาย 319 คน และเป็นผู้หญิง 371 คน จะเห็นได้ว่าผู้หญิงมีจำนวนมากกว่าผู้ชาย หรือมีอัตราส่วนเพศเป็น 86 อธิบายได้ว่าหากหมู่บ้านนี้มีผู้ชาย 86 คนจะมีผู้หญิง 100 คน

ตารางที่ 1 : จำนวน ร้อยละ และอัตราส่วนเพศ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	319	46.2
หญิง	371	53.8
รวม	690	100.0
อัตราส่วนเพศ = 86		

หมายเหตุ : อัตราส่วนเพศ = (จำนวนประชากรชาย / จำนวนประชากรหญิง) * 100

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

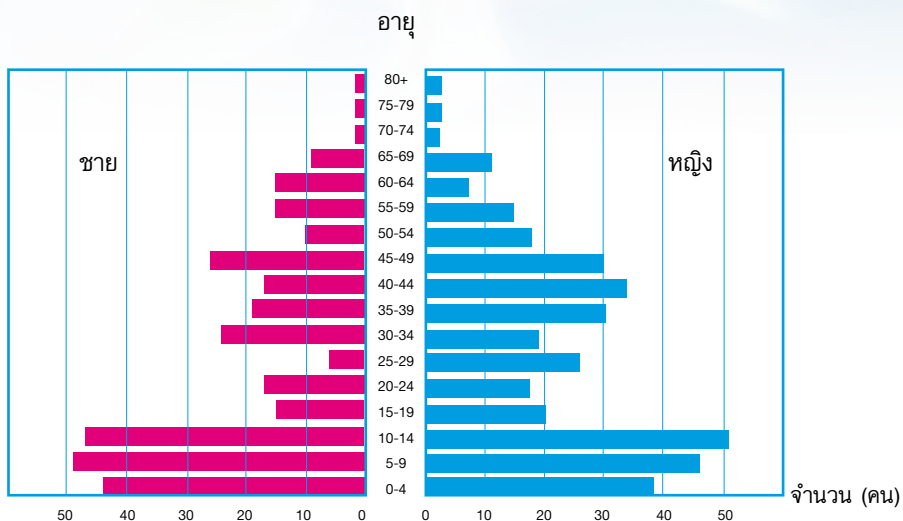
เมื่อแบ่งจำนวนประชากรตามกลุ่มอายุและเพศ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้านประจำไม่อยู่ในกลุ่มอายุ 10-14 ปี 5-9 ปี และ 0-4 ปี หรือคิดเป็นร้อยละ 14.2 13.8 และร้อยละ 11.9 ของประชากรทั้งหมดตามลำดับ

**ตารางที่ 2 : จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตาม
กลุ่มอายุและเพศ**

อายุ	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
0-4 ปี	82	44	38	11.9	13.8	10.2
5-9 ปี	95	49	46	13.8	15.4	12.4
10-14 ปี	98	47	51	14.2	14.7	13.7
15-19 ปี	35	15	20	5.1	4.7	5.4
20-24 ปี	35	17	18	5.1	5.3	4.9
25-29 ปี	32	6	26	4.6	1.9	7.0
30-34 ปี	43	24	19	6.2	7.5	5.1
35-39 ปี	49	19	30	7.1	6.0	8.1
40-44 ปี	51	17	34	7.4	5.3	9.2
45-49 ปี	56	26	30	8.1	8.2	8.1
50-54 ปี	28	10	18	4.1	3.1	4.9
55-59 ปี	30	15	15	4.3	4.7	4.0
60-64 ปี	22	15	7	3.2	4.7	1.9
65-69 ปี	20	9	11	2.9	2.8	3.0
70-74 ปี	4	2	2	0.6	0.6	0.5
75-79 ปี	5	2	3	0.7	0.6	0.8
80 ปีขึ้นไป	5	2	3	0.7	0.6	0.8
รวม	690	319	371	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาณฐนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

แผนภูมิที่ 1 : ปิระมิดประชากรชาวหมู่บ้านประจำไม้ พ.ศ. 2547

หากแบ่งโครงสร้างอายุออกเป็น 3 กลุ่มประกอบด้วย

- ประชากรวัยเด็ก
- อายุต่ำกว่า 15 ปี
- ประชากรวัยแรงงาน
- อายุระหว่าง 15 ปี ถึง 59 ปี
- ประชากรวัยสูงอายุ
- อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

พบว่าประชากรหมู่บ้านประจำไม่มีประชากรวัยแรงงานมากถึง 359 คน วัยเด็ก 275 คน และวัยสูงอายุ 56 คน

ตารางที่ 3 : การกระจายร้อยละของประชากรวัยเด็ก วัยแรงงาน และวัยสูงอายุ จำแนกตามเพศ

วัย	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
วัยเด็ก	275	140	135	39.9	43.9	36.4
วัยแรงงาน	359	149	210	52.0	46.7	56.6
วัยสูงอายุ	56	30	26	8.1	9.4	7.0
รวม	690	319	371	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

รูปแบบครัวเรือน

สำหรับหมู่บ้านประจำไม่มีครัวเรือนทั้งสิ้น 207 ครัวเรือน จำนวนคนโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 3.3 คน ส่วนใหญ่อยู่กันเป็นครัวเรือนเดี่ยว มีจำนวน 111 ครัวเรือน ครัวเรือนขยาย 74 ครัวเรือน และครัวเรือนคนเดียว 22 ครัวเรือน

ครัวเรือนเดี่ยว หมายถึง ครัวเรือนที่มีเฉพาะ พ่อ-แม่-ลูก, พ่อ-ลูก, แม่-ลูก, หรือ สามี-ภรรยาเท่านั้น ไม่มีคนอื่น ๆ อยู่ร่วมในครัวเรือน

ครัวเรือนขยาย หมายถึง ครัวเรือนเดี่ยวที่มีญาติอื่นๆ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ฯลฯ อาศัยอยู่ด้วย

ครัวเรือนคนเดียว หมายถึง ครัวเรือนที่อาศัยอยู่เพียงคนเดียว แต่ในความเป็นจริงแล้วมีบ้านอยู่ใกล้เคียงกับลูกหลาน ซึ่งมาดูแลอย่างสม่ำเสมอ เช่นเดียวกับเขตชนบทต่างๆ ไปของประเทศไทย

**ตารางที่ 4 : จำนวนและร้อยละของครัวเรือน จำแนกตาม
รูปแบบครัวเรือน**

รูปแบบครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ครัวเรือนเดี่ยว	111	53.6
ครัวเรือนขยาย	74	35.8
ครัวเรือนคนเดียว	22	10.6
รวม	207	100.0
ขนาดครัวเรือนเฉลี่ย = 3.3		

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

การเริ่มต้นชีวิตคู่ของชาวหมู่บ้านประจำไม้ จะมีอายุเฉลี่ยเมื่อแต่งงานครั้งแรกของผู้ชายอายุประมาณ 23.6 ปี ผู้หญิงอายุเฉลี่ยแต่งงานน้อยกว่าผู้ชาย คือ 19.5 ปี และมีชาวหมู่บ้านประจำไม้จำนวนมากที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส เนื่องจากมีหลากหลายชาติพันธุ์มาอยู่ร่วมกัน ชาวบ้านบางส่วนยึดถือวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ไม่มีความจำเป็นต้องจดทะเบียนสมรส และยังมีชาวบ้านอีกส่วนหนึ่งยังไม่ได้รับบัตรประจำตัวประชาชน

ตารางที่ 5 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป
จำแนกตามสถานภาพสมรสและเพศ

สถานภาพ	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
โสด	55	31	24	13.3	17.3	10.2
แต่งงาน	308	136	172	74.2	76.0	72.9
หม้าย	33	7	26	7.9	3.9	11.0
หย่า/แยก	19	5	14	4.6	2.8	5.9
รวม	415	179	236	100.0	100.0	100.0
จดทะเบียน	89	40	49	28.9	29.4	28.5
ไม่จดทะเบียน	219	96	123	71.1	70.6	71.5
รวม	308	136	172	100.0	100.0	100.0
อายุเฉลี่ยเมื่อแต่งงานครั้งแรก	21.3	23.6	19.5			

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

พระประธานของวัดบ้านประจักษ์

ศาสนา

ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ แม้ว่าส่วนใหญ่ของประชากรไทยนับถือศาสนาพุทธ แต่ประเทศไทยก็ให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นศาสนาคริสต์ อิสลาม ฯลฯ สำหรับจังหวัดกาญจนบุรี พบว่ามีครัวเรือนที่นับถือศาสนาอิสลาม 339 ครัวเรือน ในจำนวนนี้เป็นครัวเรือนชาวมุสลิมที่อยู่ในอำเภอทองผาภูมิ 32 ครัวเรือน* แต่สำหรับชาวหมู่บ้านประจำไผ่ไม่นับพบว่า ชาวบ้านประจำไผ่ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปนับถือศาสนาพุทธ 390 คน ศาสนาคริสต์ 24 คน และ ศาสนาอิสลาม 1 คน ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ส่วนใหญ่เป็นชาวกะเหรี่ยงและพม่า

ตารางที่ 6 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป
จำแนกตามศาสนาและเพศ

ศาสนา	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
พุทธ	390	171	219	94.0	95.5	92.8
คริสต์	24	8	16	5.8	4.5	6.8
อิสลาม	1	0	1	0.2	0.0	0.4
รวม	415	179	236	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

หมายเหตุ : * อารี จำปากลาย. ความเหมือนที่แตกต่าง : ภูมิหลัง
เครือข่ายทางสังคม และการย้ายถิ่นของมุสลิมในกาญจนบุรี.สถาบันวิจัย
ประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา

วัดบ้านประจำไม้ ตั้งอยู่เลขที่ 95/2 ม.4 ต.ห้วยเขย่ง อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี 71180 มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 22 ไร่ 52 ตารางวา **วัดบ้านประจำไม้**แห่งนี้เริ่มก่อสร้างคร่าวๆเกี่ยวกับการอพยพหมู่บ้าน เนื่องจากการสร้างเขื่อนวชิราลงกรณ์ (เขื่อนเขาแหลม) ในปี พ.ศ. 2525 การก่อสร้างวัดแห่งใหม่นี้ใช้เวลาในการก่อสร้าง 2 ปี โดยการสนับสนุนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เริ่มมีพระสงฆ์เข้าจำพรรษาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2527 จนกระทั่งปัจจุบัน เจ้าอาวาสรูปแรกคือ **พระอาจารย์บุญญ์ดี ฐานจิตโต** และเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน คือ **พระอธิการบรรเจิด เทวธัมโม** ขณะนี้ทางวัดกำลังดำเนินการก่อสร้างอุโบสถรูปทรงจตุรมุข เพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมตามศาสนา การอบรมธรรม การสอนธรรมศึกษา และเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนา

วัดบ้านประจำไม้ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านประจำไม้ นอกจากกิจกรรมทางศาสนาที่สำคัญ ๆ แล้ว วัดบ้านประจำไม้ยังได้ร่วมประสานกับโรงเรียน และชาวบ้านในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2543 โดยเริ่มทำการสอนที่โรงเรียนบ้านประจำไม้ และโรงเรียนบ้านห้วยเขย่ง ทั้งในระดับนักธรรมตรี โท เอก โดยในปี พ.ศ. 2548 มีนักเรียนเข้ารับการเรียนรู้ในวิชาธรรมศึกษาเป็นจำนวนทั้งสิ้น 118 คน

ในปีพ.ศ. 2549 **พระอธิการบรรเจิด เทวธัมโม** ได้สมัครเป็นครูพระสอนวิชาพุทธศาสนา โดยเข้าร่วมสอนวิชาพุทธศาสนา ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ใน 3 โรงเรียนที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน คือ โรงเรียนบ้านประจำไม้ โรงเรียนบ้านห้วยเขย่ง และโรงเรียนบ้านไร่ป่า มีจำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 500 คน รวมทั้งทำการสอนวิชาธรรมศึกษาชั้น ตริ โท เอก ในโรงเรียนทั้งสามแห่ง อีกด้วย

วัดบ้านประจำไม้ ไม่เพียงแต่เป็นศูนย์การศึกษาวิชาธรรมศึกษา และวิชาพุทธศาสนาในโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งความรู้และพันธุ์ไม้สมุนไพรทั้งในและนอกท้องถิ่น เป็นศูนย์ศึกษาสมุนไพร และศูนย์ผลิตยาสมุนไพร อีกทั้งยังมีการส่งเสริมการปลูกไม้หอมกฤษณาและกระถินเทพา เพื่อส่งเสริมเป็นวิสาหกิจชุมชนต่อไปในอนาคตด้วย

วัดบ้านประจำไม้

ศาลาการเปรียญวัดบ้านประจำไม้

พระอธิการบรรเจิด เทวธัมโม และพระพุทธรูปวัดบ้านประจำไม้

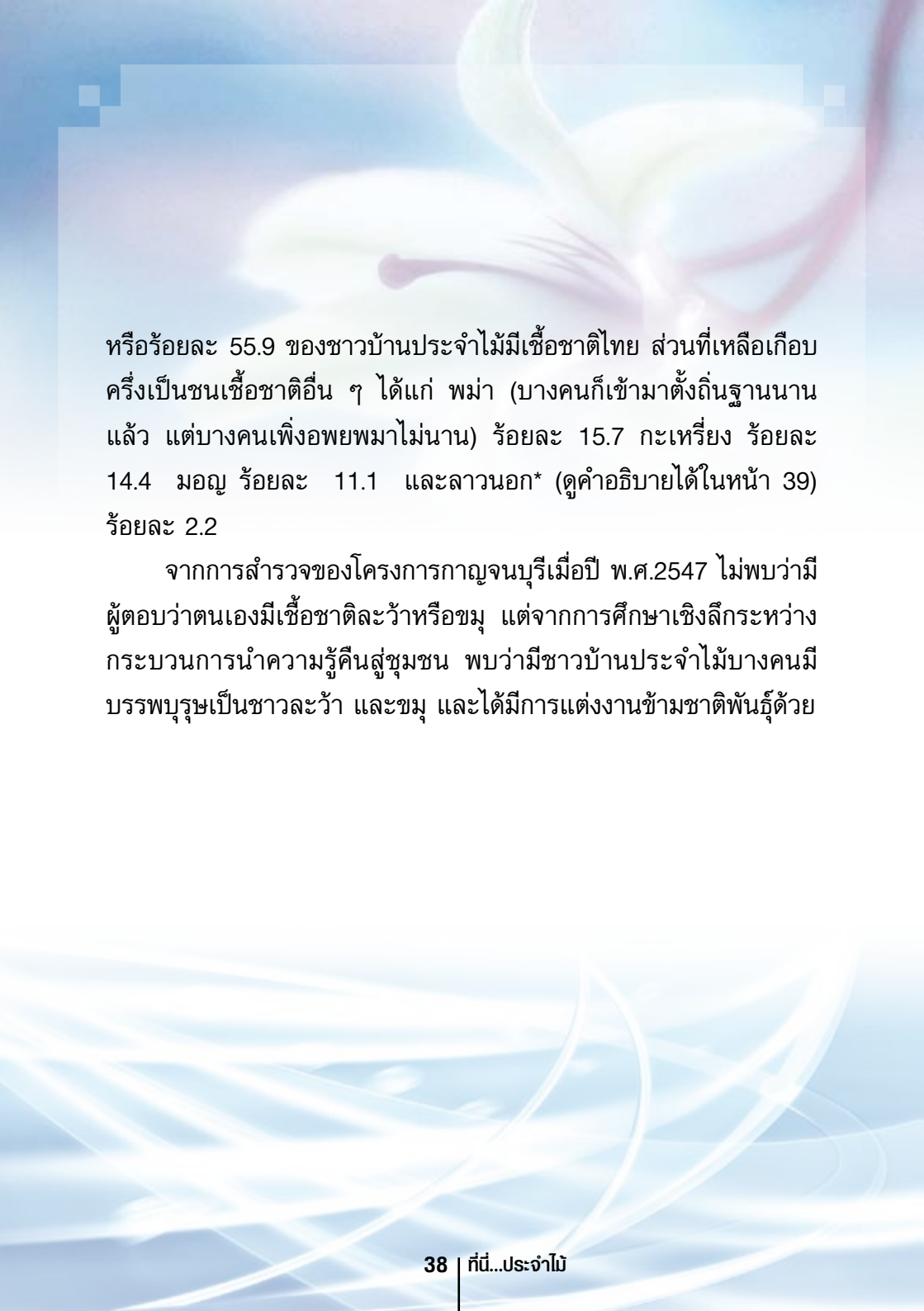

การศึกษาดูงานการกลั่นน้ำหอมกฤษณาที่โรงกลั่น จ.ตราด
ของพระอธิการบรรเจิด เทวธัมโม และคณะ

ชาวกะเหรี่ยงแต่งชุดพื้นเมืองไปโบสถ์วันอาทิตย์

จากประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านประจำไม้ เห็นได้ว่าบ้านประจำไม้เป็นแหล่งที่ผู้คนจากทุกภาคของประเทศไทยพากันอพยพโยกย้ายมาตั้งถิ่นฐาน เนื่องจากเป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีสัมปทานเหมืองแร่ และป่าไม้ นอกจากนี้ยังเป็นหมู่บ้านที่ติดชายแดนพม่าโดยมีเทือกเขาตะนาวศรีหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “เขาแดน” เป็นอาณาเขตกันระหว่างประเทศไทยและพม่า ซึ่งเทือกเขาตะนาวศรีช่วงที่ใกล้กับหมู่บ้านนั้นเป็นช่วงที่ต่ำที่สุด ทำให้ชาวบ้านทางฝั่งพม่าเข้ามาในหมู่บ้านได้ง่าย มีการนำวัว ควาย เข้ามาค้าขายในฝั่งไทย ทำให้บ้านประจำไม้เป็นแหล่งรวมของชนเชื้อชาติต่าง ๆ กล่าวคือกว่าครึ่งหนึ่ง

หรือร้อยละ 55.9 ของชาวบ้านประจำไม้มีเชื้อชาติไทย ส่วนที่เหลือเกือบครึ่งเป็นชนเชื้อชาติอื่น ๆ ได้แก่ พม่า (บางคนก็เข้ามาตั้งถิ่นฐานนานแล้ว แต่บางคนเพิ่งอพยพมาไม่นาน) ร้อยละ 15.7 กะเหรี่ยง ร้อยละ 14.4 มอญ ร้อยละ 11.1 และลาวนอก* (ดูคำอธิบายได้ในหน้า 39) ร้อยละ 2.2

จากการสำรวจของโครงการกาญจนบุรีเมื่อปี พ.ศ.2547 ไม่พบว่ามีผู้ตอบว่าตนเองมีเชื้อชาติละว้าหรือขมุ แต่จากการศึกษาเชิงลึกระหว่างกระบวนการนำความรู้คืนสู่ชุมชน พบว่ามีชาวบ้านประจำไม้บางคนมีบรรพบุรุษเป็นชาวละว้า และขมุ และได้มีการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ด้วย

ตารางที่ 7 : การกระจายร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป
จำแนกตามเชื้อชาติ และเพศ

เชื้อชาติ	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไทย	232	102	130	55.9	57.0	55.1
พม่า	65	27	38	15.7	15.1	16.1
มอญ	46	22	24	11.1	12.3	10.2
กะเหรี่ยง	60	19	41	14.4	10.7	17.4
ลาวนอก*	9	6	3	2.2	3.4	1.3
จีน	2	2	0	0.5	1.1	0.0
บังคลาเทศ	1	1	0	0.2	0.6	0.0
รวม	415	179	236	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาณูจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

หมายเหตุ : * ชาวบ้านเรียกชาวลาวที่มาจากประเทศพม่าว่า “ลาวนอก” ส่วนคนไทยที่ย้ายมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดอุบลราชธานี นครราชสีมา และร้อยเอ็ด ชาวบ้านเรียกว่า “ลาวใน” และในที่นี้ถือว่า “ลาวใน” คือเชื้อชาติไทย

: จากการไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อปี 2549-2550 พบว่ามีชาวละว้า และขมุอาศัยอยู่ในหมู่บ้านประจำไม้ด้วย

แม้ว่าบ้านประจำไม้เป็นหมู่บ้านที่มีคนหลายเชื้อชาติเข้ามาอยู่ร่วมกัน แต่ความแตกต่างของเชื้อชาตินี้ไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นภายในหมู่บ้านเลย คนในหมู่บ้านอยู่กันอย่างสงบสุข มีความภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนเอง มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน อยู่กันแบบพี่น้อง พี่พาทอาศัยซึ่งกันและกัน ดังที่ชาวบ้านกล่าวว่า “**ทุกข์ยากมาด้วยกัน จนเหมือนกันเลยเห็นอกเห็นใจกัน**”

บุคคลเชื้อชาติต่างๆ ที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ณ บ้านประจำไม้

กะเหรี่ยง

นายคำทราย สุขเจริญ

นายปราโมทย์ กัทติมพา

นายสุดทอง แก้วแก้ว

ขมุ

นายphas ทองพากรแสวง

นางเดลา ตรีธรรอง

นางบุญมี บุญมาก

พม่า

นายทา บุนมี

นายศิลา จันทรสด

มอญ

นางกาญจนา (ไม่มีนามสกุล)

ลาวใน

นายวินัย คำเหลา
(มาจากจังหวัดอุบลราชธานี)

นายปุย ไก่แก้ว
(มาจากจังหวัดนครราชสีมา)

การใช้ภาษา

ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ในแต่ละสังคมกำหนดขึ้น เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร และถือเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง สำหรับหมู่บ้านประจำไม้นั้นมีภาษาพูดที่หลากหลายมาก เนื่องจากประชากรที่ได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านประจำไม้นั้นมีหลากหลายเชื้อชาติ มาจากหลายถิ่นฐาน จึงมีภาษาพูดที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งภาษาพูดที่ใช้พูดกันเป็นประจำคือภาษาไทยกลาง โดยมีมากถึง 147 ครัวเรือน รองลงมาใช้ ภาษาพม่า 28 ครัวเรือน ภาษามอญ 11 ครัวเรือน ภาษากะเหรี่ยงกะโปว 10 ครัวเรือน ภาษาไทยอีสาน 5 ครัวเรือน กะเหรี่ยงสะกอ (กะหรั่ง) และทวายอีกอย่างละ 3 ครัวเรือน

ตารางที่ 8 : การกระจายร้อยละของครัวเรือน ตามภาษาที่พูดเป็นประจำ

ภาษาพูด	จำนวน	ร้อยละ
ภาษาไทยกลาง	147	71.0
ภาษาไทยอีสาน	5	2.4
ภาษาพม่า	28	13.5
ภาษามอญ	11	5.3
ภาษากะเหรี่ยงสะกอ (กะหรั่ง)	3	1.4
ภาษากะเหรี่ยงกะโปว	10	4.8
ภาษาทวาย	3	1.4
รวม	207	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

อาชีพ

ประชากรในหมู่บ้านประจำไม้ ส่วนใหญ่ยังคงเป็นนักเรียนหรือนักศึกษา (195 คน) ส่วนคนที่ทำงานส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างนอกภาคเกษตรกรรม (140 คน) ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย เช่น ค้าขาย รับราชการ และช่างทำเครื่องประดับ ตกแต่งตัวเรือนแหวนที่ทำด้วยเงิน และทองแดง ที่โรงงานบริเวณปากทางเข้าหมู่บ้าน เป็นต้น

การทำงานนอกพื้นที่

ชาวบ้านออกไปทำงานในกรุงเทพมหานคร โดยลักษณะงานคือรับจ้างในโรงงาน และรับจ้างเป็นกรรมกรการก่อสร้าง โดยส่วนใหญ่จะออกไปทำงานตลอดทั้งปี

แรงงานต่างถิ่น

หมู่บ้านประจำไม้มีชาวบ้านจากหมู่บ้านอื่นเข้ามาทำงานในภาคเกษตรในหมู่บ้าน โดยลักษณะงานที่ทำคือ การดายหญ้า ถางป่า และปลูกป่า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านจากประเทศพม่า โดยจะเข้ามาทำงานตลอดทั้งปี ส่วนงานรับจ้าง (นอกภาคเกษตร) พบว่ามีคนนอกหมู่บ้านเข้ามาทำงานเป็นช่างฝีมือทำเครื่องประดับในโรงงาน โดยส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่มาจากตำบลห้วยเขย่ง และมักจะเข้ามาทำงานตลอดปี

การเกษตร

หมู่บ้านประจำไม่มีลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา พื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น 3,000 ไร่ ในปี 2547 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น 2,000 ไร่ โดยประเภทของพืชที่เพาะปลูกคือ มันสำปะหลัง ข้าวโพด/ข้าวโพดฝักอ่อน น้อยหน่า และต้นสัก นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ได้แก่ วัว ควาย และมีการค้าวัว ควาย ระหว่างชายแดนไทยพม่า

แหล่งน้ำ
สำหรับการเกษตร
มาจากแหล่งน้ำจาก
ธรรมชาติเป็นส่วน
ใหญ่ ได้แก่ ลำห้วย
ห้วยเขย่ง และน้ำ
ฝน ฯลฯ

ชาวบ้านกับฝูงวัวที่เลี้ยงไว้ในหมู่บ้าน
ซึ่งเป็นการค้า ตามแนวชายแดนไทย-พม่าที่สำคัญ

ตารางที่ 9 : การกระจายร้อยละของประชากรตามอาชีพ จำแนกตามเพศ

อาชีพ	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่ได้ทำงาน/แม่บ้าน	120	16	104	17.4	5.0	28.0
เกษตรกรรวม	75	38	37	10.9	11.9	10.0
รับจ้างในภาคเกษตรกรรม	85	55	30	12.3	17.2	8.1
นอกภาคเกษตรกรรม	140	75	65	20.3	23.5	17.5
นักเรียน/นักศึกษา	195	97	98	28.3	30.4	26.4
เด็กอายุต่ำกว่า 4 ปี	75	38	37	10.9	11.9	10.0
รวม	690	319	371	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ.2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

การศึกษา

การศึกษาเป็นตัวชี้วัดสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาในด้านต่างๆ

ประชากรหมู่บ้านประจำไม้ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 45) รองลงมาคือ ไม่ได้เรียนหนังสือหรือต่ำกว่าระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และสูงกว่ามัธยมศึกษา (ร้อยละ 41 ร้อยละ 10 และร้อยละ 4 ตามลำดับ) พบว่าหมู่บ้านประจำไม้ผู้หญิงจะมีการศึกษาน้อยกว่าผู้ชาย

ระดับการศึกษา	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่ได้เรียนหนังสือ/ ต่ำกว่าประถมศึกษา	281	129	152	40.7	40.4	41.0
ประถมศึกษา	311	139	172	45.1	43.6	46.4
มัธยมศึกษา	72	35	37	10.4	11.0	10.0
สูงกว่ามัธยมศึกษา	26	16	10	3.8	5.0	2.7
รวม	690	319	371	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

หากกล่าวถึงแหล่งการศึกษาของเด็กในหมู่บ้านประจำไม้พบว่า
เด็กในหมู่บ้านประจำไม้ส่วนใหญ่เรียนระดับประถมศึกษาในหมู่บ้านคือ
เรียนที่โรงเรียนบ้านประจำไม้ และเรียนในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียน
สมาคมป่าไม้แห่งประเทศไทยอุทิศ ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านประจำไม้
ประมาณ 12 กิโลเมตร

เด็กๆ แห่งหมู่บ้านประจำไม้

โรงเรียนประจำหมู่บ้าน

ประวัติ / ความเป็นมา

โรงเรียนบ้านประจำไม้ ตั้งขึ้นเมื่อ 26 กันยายน 2503 ณ หมู่ที่ 7 ต.ท่าขนุน อ.ทองผาภูมิ มี**นายวงษา กฤษณะเศรษฐี** เป็นครูคนแรก หลังจากที่มีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตสร้างเขื่อนเขาแหลม (เขื่อนวชิราลงกรณ์) เสร็จเมื่อปี พ.ศ.2527 และเริ่มเก็บกักน้ำ ทำให้โรงเรียนได้รับผลกระทบ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้จัดสรรที่ดินให้กับราษฎร และได้มีการสร้างโรงเรียนประจำไม้ใหม่ ณ ที่ตั้งหมู่ 4 ต.ห้วยเขย่ง อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี ในปัจจุบัน

โรงเรียนบ้านประจำไม้

ผู้บริหาร

นายภิรมย์ จันทร์โนติบ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านประจำไม้คนปัจจุบัน

อาคารและสถานที่

1. อาคารเรียน 3 หลัง
2. บ้านพักครู 3 หลัง
3. ส้วม 6 ที่นั่ง 1 หลัง
4. โรงอาหาร 1 หลัง
5. อาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง
6. สนามฟุตบอล 1 สนาม
7. สนามวอลเลย์บอล 1 หลัง
8. สนามตะกร้อ 1 สนาม
9. สนามเบตอง 1 สนาม

เด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านประจำไม้

10. ห้องสมุด 1 หลัง
11. แท้งก์เก็บน้ำของ รพช. 1 ที่
12. บ่อเลี้ยงปลา 1 บ่อ
13. ที่ประดิษฐานพระพุทธรูป 1 แห่ง
14. คอกเลี้ยงหมู 1 คอก

ห้องสมุดโรงเรียนบ้านประจักษ์

วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านประจำไม้เป็นสถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ชุมชนร่วมสนับสนุน บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นักเรียนมีคุณธรรมและจริยธรรมมีความรู้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

พันธกิจ

1. จัด ส่งเสริม สนับสนุนและประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
2. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มาตรฐานตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งในระบบบริหารจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ขององค์กร

เป้าประสงค์

โรงเรียนบ้านประจำไม้ มีเป้าประสงค์ 3 ประการ ดังนี้

1. ประชากรทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานตามสิทธิอย่างทั่วถึง เท่าเทียมและตรงตามศักยภาพ
2. ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน
3. โรงเรียนได้รับการพัฒนา ระบบบริหารจัดการให้มีความเข้มแข็งเพื่อรองรับการกระจายอำนาจและการเป็นนิติบุคคลโดยหลักการมีส่วนร่วม

กิจกรรมปลูกเสื่อช่วยกันเก็บขยะตามถนน
รอบบริเวณโรงเรียนและหมู่บ้าน

นักเรียนโรงเรียนบ้านประจำไม้

กลยุทธ์

โรงเรียนบ้านประจำไม้ ได้กำหนดกรอบกลยุทธ์ ที่จะนำไปสู่การบรรลุ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ ดังนี้

1. ส่งเสริมสนับสนุนและประสานให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
2. พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
3. ระดมและจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
4. เพิ่มศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา
5. ปฏิรูปการเรียนรู้สู่การใช้ความรู้เป็นฐานในการดำรงชีพ

กิจกรรมเลือกประธานนักเรียนตอนต้นปีการศึกษา

โครงการสอนตัดพมนักเรียนเพื่อฝึกวิชาชีพ

กิจกรรมปลูกผักสวนครัวในโรงเรียน

คำขวัญ

ทักษะดี คุณธรรมเด่น เน้นสิ่งแวดล้อม เตรียมพร้อมกีฬา
พัฒนาชุมชน

อักษรย่อของโรงเรียน

ป.จ.ม.

สีประจำโรงเรียน

ฟ้า ชมพู

เว็บไซต์ประจำโรงเรียน <http://school.obec.go.th/bpjm>

สุขภาพอนามัย

พฤติกรรมกรรมการบริโภคผักและผลไม้

พฤติกรรมกรรมการบริโภคส่งผลต่อสุขภาพของชาวหมู่บ้านประจำไม้ พบว่าชาวหมู่บ้านประจำไม้ มีการบริโภคผักมากกว่าการบริโภคผลไม้ ซึ่งการบริโภคผักทุกวันหรือเกือบทุกวันมีสูงกว่าร้อยละ 85.0 โดยผู้หญิง มีการบริโภคผักเป็นประจำทุกวันหรือเกือบทุกวันมากกว่าผู้ชาย (ผู้หญิง ร้อยละ 92.4 และผู้ชายร้อยละ 85.5)

ตารางที่ 11 : การกระจายร้อยละของประชากร อายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามพฤติกรรมรับประทานผักและผลไม้ และเพศ ในรอบปีที่ผ่านมา

พฤติกรรมรับประทานผักและผลไม้	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ผัก						
ไม่กินประจำ	4	3	1	1.0	1.7	0.4
อาทิตย์ละ 1-3 ครั้ง	40	23	17	9.6	12.8	7.2
ทุกวันหรือเกือบจะทุกวัน	371	153	218	89.4	85.5	92.4
รวม	415	179	236	100.0	100.0	100.0
ผลไม้						
ไม่กินประจำ	242	110	132	58.3	61.5	55.9
อาทิตย์ละ 1-3 ครั้ง	123	49	74	29.6	27.4	31.4
ทุกวันหรือเกือบจะทุกวัน	50	20	30	12.0	11.2	12.7
รวม	415	179	236	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ลานกีฬาของหมู่บ้านประจำไม้

การออกกำลังกาย

การออกกำลังกายเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่การมีสุขภาพดี การออกกำลังกายในการสำรวจครั้งนี้ หมายถึง การออกกำลังกายที่นอกเหนือจากการประกอบอาชีพการงาน

พบว่า ชาวหมู่บ้านประจำไม่มีการออกกำลังกาย ร้อยละ 13.3 ผู้ชายออกกำลังกายมากกว่าผู้หญิง (ผู้ชายร้อยละ 20.1 และผู้หญิงร้อยละ 8.1)

ตารางที่ 12 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป
จำแนกตามการออกกำลังกาย และเพศ

การออกกำลังกาย	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ออกกำลังกาย	55	36	19	13.3	20.1	8.1
ไม่ได้ออกกำลังกาย	360	143	217	86.7	79.9	91.9
รวม	415	179	236	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ชาวหมู่บ้านประจำไผ่นิยมออกกำลังกายโดยการเล่นกีฬา (ร้อยละ 69.1) รองลงมาได้แก่ การวิ่ง และกายบริหาร ซึ่งมีสัดส่วนที่เท่ากัน (ร้อยละ 9.1) พบว่าทั้งผู้ชายและผู้หญิงนิยมออกกำลังกายด้วยการเล่นกีฬา

สถานที่ออกกำลังกายส่วนใหญ่ นิยมออกกำลังกายในที่ว่างโล่งๆ ในแถบละแวกบ้าน เช่น โรงเรียน วัด หรือไม่กี่จะออกกำลังกายภายในบ้านหรือข้างๆบ้าน กีฬาที่นิยมเล่น ได้แก่ ฟุตบอล บาสเก็ตบอล และ แบดมินตัน

ตารางที่ 13 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ออกกำลังกาย จำแนกตามประเภทของการออกกำลังกาย และเพศ

ประเภทของการออกกำลังกาย	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
วิ่ง	5	3	2	9.1	8.3	10.5
เดินเร็ว	2	2	0	3.6	5.6	0.0
เต้นแอโรบิค	3	0	3	5.5	0.0	15.8
เล่นกีฬา	38	28	10	69.1	77.8	52.6
กายบริหาร	5	2	3	9.1	5.6	15.8
ใช้เครื่องออกกำลังกาย/ปั่นจักรยาน	1	0	1	1.8	0.0	5.3

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

การเจ็บป่วยที่เกิดจากโรคเรื้อรัง

โรคเรื้อรังที่จะกล่าวถึงนี้ หมายถึง โรคหรืออาการป่วยที่เป็นเรื้อรังมานานแล้ว (ตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป) เช่น โรคเบาหวาน หัวใจ ภูมิแพ้ อาการปวดหลัง วิงเวียน อ่อนเพลีย ฯลฯ

พบว่าชาวหมู่บ้านประจำไม่ป่วยเป็นโรคเรื้อรัง ร้อยละ 28.7 อาการป่วยด้วยโรคเรื้อรังของผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย (ผู้หญิงร้อยละ 36.9 และผู้ชายร้อยละ 17.9)

ตารางที่ 14 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามการป่วยด้วยโรคเรื้อรัง และเพศ

การป่วย	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ป่วย	119	32	87	28.7	17.9	36.9
ไม่ป่วย	296	147	149	71.3	82.1	63.1
รวม	415	179	236	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

โรคเรื้อรังที่คนในหมู่บ้านประจำไม้เป็นกันมากที่สุด คือ ความดันเลือดสูง / ต่ำ มีมากถึง 1 ใน 4 ของผู้ที่มีอาการป่วยด้วยโรคเรื้อรังทั้งหมด รองลงมา คือ กระเพาะ/ลำไส้/โรคทางเดินอาหาร และ ปวดเมื่อย/ปวดข้อ ขา ตามร่างกาย/ปวดกระดูก (ร้อยละ 17.6 และ ร้อยละ 10.1 ตามลำดับ)

ตารางที่ 15 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ป่วยเป็นโรคเรื้อรัง จำแนกตามโรคเรื้อรัง และเพศ (10 อันดับแรก)

โรคเรื้อรัง	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ความดันเลือดสูง/ต่ำ	30	7	23	25.2	21.9	26.4
กระเพาะ/ลำไส้/โรคทางเดินอาหาร	21	3	18	17.6	9.4	20.7
ปวดเมื่อย/ปวดข้อ ขา ตามร่างกาย/ปวดกระดูก	12	5	7	10.1	15.6	8.0
ปวดศีรษะ/ไมเกรน/เวียนหัว	10	0	10	8.4	0.0	11.5
ปวดหลัง/เอว/เจ็บกระดูกเอว	9	2	7	7.6	6.3	8.0
โรคหัวใจ	7	1	6	5.9	3.1	6.9
ภูมิแพ้ ลมพิษ/แพ้อาหาร/แพ้อากาศ	7	1	6	5.9	3.1	6.9
โรคกระดูก/เก๊าท์/รูมาตอยด์	6	5	1	5.0	15.6	1.1
ระบบอวัยวะสืบพันธุ์และระบบปัสสาวะ	4	2	2	3.4	6.3	2.3
โรคตับอักเสบ/ดีซ่าน/ไวรัสตับ	4	2	2	3.4	6.3	2.3

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

การเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา

การเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมานั้น หมายถึง การเจ็บป่วยหรือรู้สึกไม่สบายหรือประสบอุบัติเหตุ (นับเฉพาะการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุที่ทำให้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันไม่ได้หรือน้อยกว่าปกติ) พบว่าชาวหมู่บ้านประจำไม่มีผู้ที่ป่วยหรือรู้สึกไม่สบาย ร้อยละ 21.0 ส่วนใหญ่มีอาการป่วยหรือโรคที่ป่วย คือ ไข้หวัด (ร้อยละ 28.7) ปวดศีรษะ/ไมเกรน/เวียนหัว (ร้อยละ 25.3) และมาเลเรีย (ร้อยละ 5.7)

อย่างไรก็ตาม การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง และการเจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะมีวิธีการรักษาโดยไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐบาล และ สถานีนอนามัย

ตารางที่ 16 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป

จำแนกตามการป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา และเพศ

การป่วย	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ป่วย	87	34	53	21.0	19.0	22.5
ไม่ป่วย	328	145	183	79.0	81.0	77.5
รวม	415	179	236	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาณฐนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

**ตารางที่ 17 : จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่เจ็บป่วย
จำแนกตาม โรค / อาการที่เจ็บป่วยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา และเพศ**

โรค/อาการ	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไข้หวัด	25	14	11	28.7	41.2	20.8
มาเลเรีย	5	5	0	5.7	14.7	0.0
บาหะยัก	1	1	0	1.1	2.9	0.0
ไข้หวัดใหญ่	2	1	1	2.3	2.9	1.9
โรคในช่องปาก	1	0	1	1.1	0.0	1.9
โรคหัวใจ	1	0	1	1.1	0.0	1.9
กระเพาะ/ลำไส้/โรคทางเดินอาหาร	3	0	3	3.4	0.0	5.7
ความดันเลือดสูง/ต่ำ	4	1	3	4.6	2.9	5.7
โรคผิวหนัง/ผิ/สะเก็ดเงิน-ทอง	1	1	0	1.1	2.9	0.0
อัมพาต/อัมพฤกษ์	1	0	1	1.1	0.0	1.9
โรคกระดูก/เก๊าท์/รูมาตอยด์	2	2	0	2.3	5.9	0.0
ไข้ไม่ทราบสาเหตุ	4	2	2	4.6	5.9	3.8
อุบัติเหตุยานยนต์	2	1	1	2.3	2.9	1.9
ปวดศีรษะ/ไมเกรน/ไมเกรน/เวียนหัว	22	3	19	25.3	8.8	35.8
ปวดตา/ตาพร่า	1	0	1	1.1	0.0	1.9
ปวดหลัง/เอว/เจ็บกระดูกเอว	1	1	0	1.1	2.9	0.0
ปวดท้อง/ท้องอืด/ท้องเฟ้อ/จุกเสียด/เจ็บ ในท้อง	3	2	1	3.4	5.9	1.9
ปวดเมื่อย/ปวดข้อ ขา ตามร่างกาย/ ปวดกระดูก	4	0	4	4.6	0.0	7.5
หน้า/มือ/เท้าบวม/หน้าบวม, คางบวม/ ปวด, ร้อน, แดง	1	1	0	1.1	2.9	0.0
เจ็บ/แน่นหน้าอก/ใจสั่น/ใจจะขาด	2	0	2	2.3	0.0	3.8
เหน็บชา/ตะคริว	1	0	1	1.1	0.0	1.9
ไม่มีแรง/เดินลำบาก	1	0	1	1.1	0.0	1.9
ท้องเสีย	1	0	1	1.1	0.0	1.9

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

สถานีวิจัยห้วยเขย่ง

การไปรับบริการสาธารณสุข

ชาวหมู่บ้านประจำไม้ หากมีอาการเจ็บป่วย หรือไม่สบาย สถานพยาบาลส่วนใหญ่ที่คนในหมู่บ้านจะไปรักษานั้น คือ สถานีอนามัยห้วยเขย่ง ซึ่งอยู่ในหมู่บ้านลำปูล็อก หมู่ 2 ตำบลห้วยเขย่ง

สถานีอนามัยห้วยเขย่ง

บรรยากาศภายในตลาดทองพาวุฒิ

วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน

ปัจจุบันหมู่บ้านประจำไม้ เป็นหมู่บ้านที่มีหลายเชื้อชาติเข้ามาอยู่ร่วมกัน ทำให้ชุมชนภายในหมู่บ้านไม่มีชนหมู่ใดเป็นชนหมู่มาก ดังนั้น ศิลปวัฒนธรรมในชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าตนเองจึงมีน้อย ศิลปวัฒนธรรมที่ชุมชนใช้อยู่ในการดำเนินชีวิต โดยทั่วๆ ไปมีลักษณะเช่นเดียวกับของคนภาคกลาง

ความเชื่อ

อย่างไรก็ตามสิ่งที่ป็นวัฒนธรรมบางอย่างที่ติดตัวมากับผู้ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านประจำไม้ ซึ่งมาจากต่างเชื้อชาติกัน ก็มิได้เลือนหายไป เช่น ความเชื่อในเรื่องของการรักษาผู้ป่วย หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า **“การแกว่งฟาละมี”** ดังเดิมเป็นของชาวกะเหรี่ยง แต่ปัจจุบันเป็นประเพณีหนึ่งที่คนในหมู่บ้านเป็นจำนวนมากได้กระทำกันเวลามีคนในครอบครัวมีอาการเจ็บป่วยหรือรู้สึกไม่สบาย ก็จะทำพิธีแกว่งฟาละมี เป็นที่พึงพอใจอีกวิธีหนึ่งเวลาเจ็บป่วย

นางบัวคำ ทองพากรแส

พิธีแก่งฟาละมีนั้น มีวิธีการโดยนำเสื้อผ้าของผู้ป่วย นำไปให้หมอ ผู้ที่ทำหน้าที่แก่งฟาละมี หมอที่ว่านี้คือ **นางบัวคำ ทองผากระแสง** จากนั้นหมอก็จะนำฟาละมีผูกกับเชือกมาแตะที่เสื้อผ้าผู้ป่วย จากนั้นยก ฟาละมีห้อยไว้ แล้วถามถึงสาเหตุของการป่วย เช่น ไข้เข้าไขหรือไม่ ถ้า ไข้ฟาละมีที่ยกห้อยไว้ก็จะแก่ง เป็นต้น จากนั้นหมอก็จะทำพิธีแก้ที่เรียกว่า การส่งผี โดยนำสิ่งของที่ผีชอบไปเช่นที่ทางสามแพร่ง เช่น เหล้า ขาว บุหรี่ ข้าวสาลีต่าง ๆ เป็นต้น

นางบัวคำ ทองผากระแสง และพิธีการแก่งฟาละมี

แดงเปรี้ยวพักพื้นเมืองชนิดหนึ่งของบ้านประจําไม

อาหารและขนมพื้นบ้าน

เนื่องจาก**บ้านประจำไม้** เป็นหมู่บ้านที่เป็นแหล่งรวมของชนเชื้อชาติต่าง ๆ **บ้านประจำไม้** จึงมีอาหารและขนมพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ประจำเชื้อชาติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกะเหรี่ยง พม่า ขมุ มอญ ฯลฯ ซึ่งปัจจุบันนี้อาหารและขนมเหล่านี้ ได้ผสมกลมกลืนกันเป็นอาหารของชาวบ้านในทุกครอบครัวไปแล้ว ขนมพื้นบ้านบางชนิด เช่น ขนมทองโย๊ะ มีการทำขายที่ตลาดในอำเภอทองผาภูมิบ้างเป็นครั้งคราว อย่างไรก็ตามวิธีการทำอาหารพื้นบ้าน โดยเฉพาะขนม เช่น ขนมทองโย๊ะ ข้าวต้มตุ๋นแหลม ฯลฯ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ (หนุ่มสาว) ผู้ที่ทำขนมพื้นบ้านเหล่านี้ได้ จะมีก็แต่เฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยกลางคนขึ้นไปจนถึงผู้สูงอายุเท่านั้น จึงเป็นที่น่าเสียดายว่าขนมเหล่านี้ อาจสูญหายไปได้ในที่สุด

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างอาหารและขนมพื้นบ้านของหมู่บ้าน**ประจำไม้**
(ข้อมูลเรื่องอาหารและขนมได้จากคำบอกเล่าของชาวบ้าน**ประจำไม้**)
ขนมพื้นบ้านบางอย่างยังมีผู้ทำมาขายในตลาดอำเภอทองผาภูมิ

ขนมทองโย๊ะ

ขนมทองโย๊ะ เป็นขนมของชาวกะเหรี่ยง นิยมทำกินเป็นอาหารว่าง หรืออาหารเข้ากับกาแฟ /ชา คล้ายกับปาท่องโก๋ ส่วนประกอบที่สำคัญ คือ ข้าวเหนียว งาดำ และเกลือ นำข้าวเหนียวที่แช่น้ำแล้วไปนึ่ง แล้วนำมาตำกับงาดำคั่ว และเกลือเล็กน้อย เมื่อตำจนละเอียดเป็นเนื้อเดียวกันแล้ว นำไปผึ่ง จากนั้นหั่นเป็นชิ้นสี่เหลี่ยม และทอดในน้ำมันร้อน ๆ กินจิ้มน้ำตาล หรือนมข้น จะเพิ่มรสชาติหวานมันให้อร่อยมากยิ่งขึ้น

ขนมข้าวต้มตุ๋นแหลม

ขนมข้าวต้มตุ๋นแหลม เป็นขนมของชาวกะเหรี่ยง นิยมทำกินกันในงานประเพณีสู่ขวัญของชาวกะเหรี่ยง ส่วนประกอบหลักคือข้าวเหนียว นำมาขาวให้สะอาด และแช่น้ำไว้ นำมาห่อด้วยใบไผ่ แล้วจึงต้มให้สุก รับประทานกับมะพร้าวชูดและน้ำตาลทราย

แกงหนามยอก

แกงหนามยอก เป็นอาหารของชาวขมุ เครื่องแกงประกอบด้วย พริก หอม กระเทียม ตะไคร้ กะปิผด (กะปิสีดำ ทำมาจากปลาแห้งหรือ บด แล้วนำมาหมักเป็นกะปิ ในท้องตลาดทั่วไปไม่ค่อยมีขาย) ตำส่วนผสมของเครื่องแกงทั้งหมดให้ละเอียด ต้มมะเขือและโคลกรวมกับ เครื่องแกง ใส่หมูย่างหรือเนื้อปลาล้าง สุกแล้วโรยด้วยใบแมงลัก

แกงฮังเล

แกงฮังเล เป็นการพื้นบ้านของชาวพม่า ส่วนผสมเครื่องแกงฮังเล คือ พริกแห้ง หัวหอม เกลือ ขมิ้นสด นำเครื่องแกงมาตำให้ละเอียด ผัดเครื่องแกงให้หอม ใส่ผงมัสมั่น (คล้ายผงกะหรี่ของไทย) แล้วใส่ ซีอิ๊วขาว ผัดให้หอมเข้ากัน รับประทานกับข้าวสวยร้อน ๆ

น้ำพริกแดงเปรี้ยวกับผักดอง

น้ำพริกแดงเปรี้ยวกับผักดอง เป็นอาหารพื้นบ้านของชาว
กะเหรี่ยง แดงเปรี้ยวเป็น แดงพันธุ์พื้นเมืองที่นิยมปลูกร่วมกับข้าวไร่
โดยหว่านพร้อมกับเมล็ดพันธุ์ข้าว มีรสชาติเปรี้ยวใช้ตำน้ำพริกแทน
มะนาวได้ น้ำพริกแดงเปรี้ยวประกอบด้วย หอม พริก กระเทียม กะปิ
นำมาคั่วให้หอม ใส่ปลาย่าง ตำส่วนผสมให้เข้ากันและบีบแฉะเปรี้ยวลง
ไปทั้งเมล็ดและเนื้อ รับประทานกับผักดอง เช่น ผักกุ่ม มะเดื่อ ผักกูด
ลูกชะเอม ฯลฯ

แกงกระเจียบหรือผักกระเจียบ

แกงกระเจียบหรือผักกระเจียบ เป็นอาหารของชาวมอญ ส่วนประกอบหลักที่สำคัญคือใบ ดอก และยอดอ่อนของกะเจียบมอญ นำมาผัดกับเครื่องแกง ได้แก่ พริก หอม และเนื้อปลา รับประทานกับข้าวสวยร้อน ๆ

สาธารณูปโภค/แหล่งอำนวยความสะดวก

สาธารณูปโภค

หมู่บ้านประจำไม่มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2528 ซึ่งน้ำประปาดังกล่าวเป็นน้ำประปาที่ได้มาจากแหล่งน้ำธรรมชาติ น้ำดื่มคือน้ำฝน และน้ำซื้อดื่ม ส่วนน้ำใช้คือ น้ำประปา น้ำจากธรรมชาติ

ปัจจุบันหมู่บ้านประจำไม่มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ยังไม่ทั่วถึงทุกครัวเรือน พบว่ามี 29 ครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้า และ 63 ครัวเรือน ที่ไม่มีน้ำประปาใช้ ในเรื่องของการติดต่อสื่อสารนั้นหมู่บ้านประจำไม่มีโทรศัพท์สาธารณะที่ใช้งานได้ 1 ตู้ แต่ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ และมีหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน

ตารางที่ 18 : การกระจายร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามการมีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้

สาธารณูปโภค	จำนวน	ร้อยละ
ไฟฟ้า		
มี	178	86.0
ไม่มี	29	14.0
รวม	207	100.0
ประปา		
มี	144	69.6
ไม่มี	63	30.4
รวม	207	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

**ตารางที่ 19 : การกระจายร้อยละ และจำนวนครัวเรือน
จำแนกตามการใช้น้ำและแหล่งน้ำ**

แหล่งน้ำ	น้ำดื่ม		น้ำใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้ำฝน	195	94.2	23	11.1
น้ำประปา	3	1.4	144	69.6
แหล่งน้ำธรรมชาติ	6	2.9	48	23.2
บ่อน้ำตื้น	8	3.9	10	4.8
บ่อบาดาล	2	1.0	8	3.9
ซื้อน้ำ	12	5.8	2	1.0

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

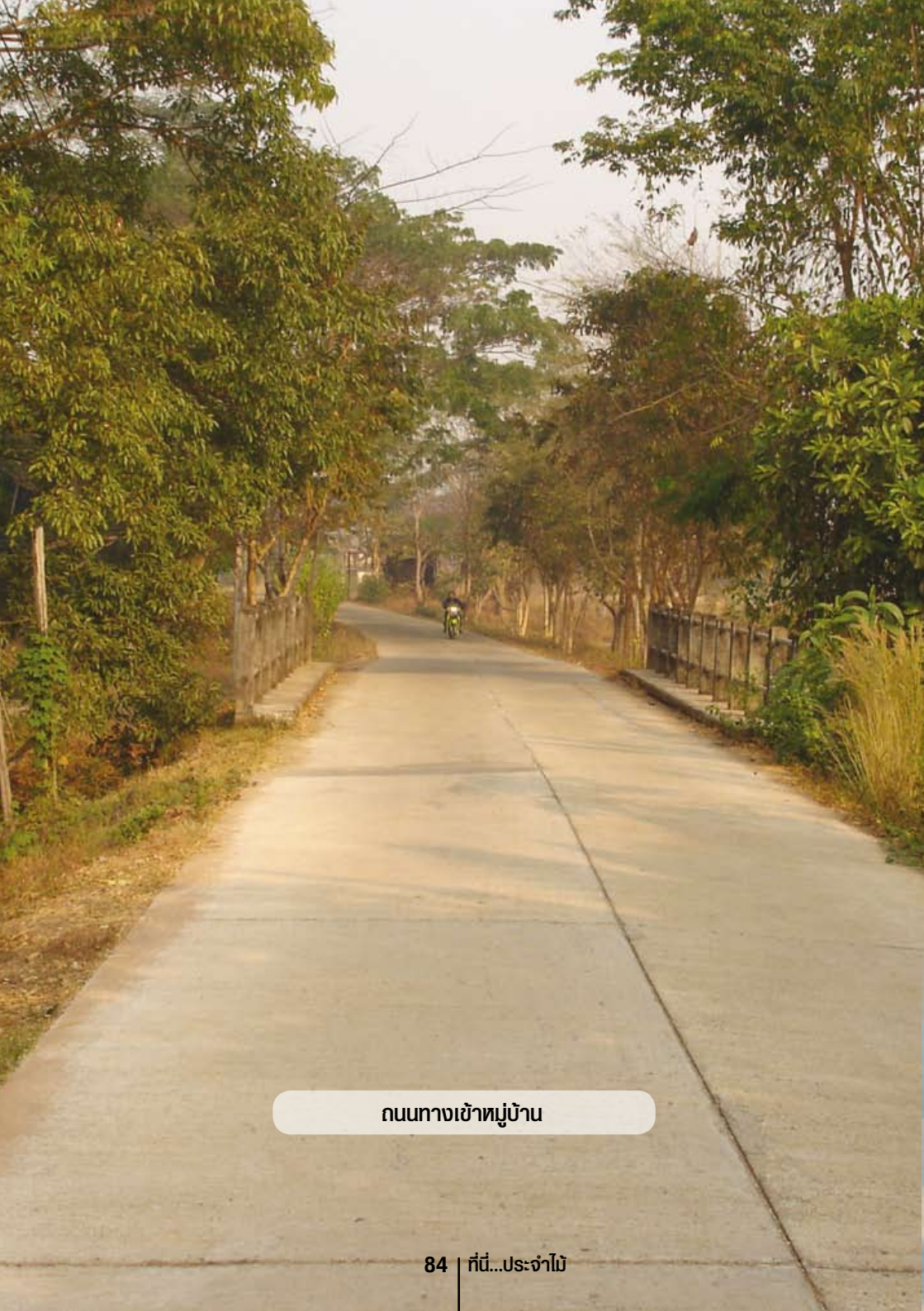
ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

การคมนาคม สำหรับเส้นทางคมนาคมหลักของหมู่บ้านกับอำเภอ เป็นเส้นทางทางบก ซึ่งลักษณะถนนสายหลักภายในหมู่บ้านเป็นถนนลาดยางระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร และถนนระหว่างอำเภอเป็นถนนลาดยางระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร หมู่บ้านไม่มีรถประจำทาง แต่มีรถประจำทางจากที่อื่นผ่านหมู่บ้านไร่ป่า หมู่ 5 ก่อนที่จะมาถึงบ้านประจำไม้ วันละ 10 เที่ยวขึ้นไป ค่าโดยสารจากหมู่บ้านไปยังอำเภอ 30 บาท และการเดินทางจากหมู่บ้านไปจังหวัดกาญจนบุรี ต้องขึ้นรถเมล์เล็กไปต่อรถประจำทางหรือรถตู้ ที่อำเภอทองผาภูมิ ค่าโดยสารประมาณ 120 บาท

รถสองแถวโดยสารที่วิ่งผ่านหมู่บ้าน

ถนนทางเข้าหมู่บ้าน

สถานที่ประชุมพบปะของคนในหมู่บ้าน

โดยปกติจะใช้วัดประจำหมู่บ้านเป็นสถานที่ประชุมร่วมกันของคนในหมู่บ้าน นอกจากนี้การประชุมกลุ่มย่อย จะใช้ศาลาอเนกประสงค์ และ ที่ทำการธนาคารหมู่บ้านเป็นที่พบปะกัน สำหรับการไปทำบุญส่วนใหญ่ว่าจะไปทำบุญกันที่วัดประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นวัดที่อยู่ภายในหมู่บ้าน

การประชุมพบปะของชาวบ้านประจำหมู่บ้าน

การพบปะร่วมกลุ่มกันของชาวบ้านประจำไม้

ความต้องการการพัฒนา

สำหรับความต้องการการพัฒนาหรือการแก้ไขภายในหมู่บ้านอย่างเร่งด่วน พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการการพัฒนา/แก้ไข โดยเรื่องที่ต้องการส่วนใหญ่เป็นความต้องการด้านระบบสาธารณูปโภค เช่น ถนน (ร้อยละ 20) ระบบประปา/แท้งน้ำ (ร้อยละ 12) อาชีพเสริม (ร้อยละ 7) และระบบไฟฟ้า (ร้อยละ 6) เป็นต้น ซึ่งความต้องการส่วนใหญ่ของชายและหญิงไม่แตกต่างกัน

ถนนและรถโดยสารสองแถวในหมู่บ้านประจำไม้

ตารางที่ 20 : การกระจายร้อยละของประชากร (15-59 ปี)
 ตามความต้องการพัฒนาหรือแก้ไขหมู่บ้านอย่างเร่งด่วนมากที่สุด

ความต้องการพัฒนา หรือแก้ไขอย่างเร่งด่วน	จำนวน			ร้อยละ		
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ไม่ต้องการ	145	55	90	40.4	36.9	42.9
ต้องการ						
ถนน*	73	32	41	20.3	21.6	19.3
ที่ทำกิน	11	7	4	3.1	4.7	1.9
อาชีพเสริม	24	10	14	6.7	6.8	6.6
ระบบประปา/แท็งก์น้ำ	43	19	24	11.9	12.8	11.3
ระบบไฟฟ้า	21	11	10	5.8	7.4	4.7
ระบบโทรศัพท์	8	1	7	2.2	0.7	3.3
ขยะ/กลินเหม็น	4	2	2	1.1	1.4	0.9
ปัญหาคนต่างด้าว	1	1	0	0.3	0.7	0.0
ระบบการศึกษา	5	2	3	1.4	1.4	1.4
พัฒนาคน (น้ำใจ)	7	3	4	1.9	2.0	1.9
แหล่งอบายมุข/ การพนัน	1	0	1	0.3	0.0	0.5
สนามกีฬา/สถานที่พักผ่อน/ศาลาประชาคม	1	1	0	0.3	0.7	0.0
พัฒนาปรับปรุงสะพาน	1	0	1	0.3	0.0	0.5
ความยากจน	5	1	4	1.4	0.7	1.9
กลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน	3	3	0	0.8	2.0	0.0
ตลาด	2	0	2	0.6	0.0	0.9
สิ่งแวดล้อม	4	1	3	1.1	0.7	1.4
รวม	359	149	210	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี รอบ 5 พ.ศ. 2547
 สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
 * ณ ปี 2550 ถนนได้รับการพัฒนาปรับปรุงแล้ว

กิจกรรมโครงการต่างๆ ของหมู่บ้านประจำไม้

หมู่บ้านประจำไม้เป็นหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ หลายโครงการด้วยกัน บางโครงการเป็นกิจกรรมที่เพิ่งเริ่มดำเนินการ เช่น โครงการผลิตน้ำแข็งอนามัยของกลุ่มแม่บ้าน และบางโครงการก็เป็นโครงการที่ดำเนินการมาเป็นเวลานานแล้ว เช่น โครงการธนาคารหมู่บ้านประจำไม้ โครงการร้านค้าชุมชนเป็นต้น และโครงการที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ได้กระทำในหมู่บ้านประจำไม้ คือ โครงการเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางการดำรงชีวิตตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (รายละเอียดตามภาคผนวกที่ 2) ที่ชาวบ้านประจำไม้ทุกครัวเรือนน้อมรับและนำมาใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ดังนั้นในปีพ.ศ. 2549 จึงมีชาวบ้านประจำไม้ที่ได้รับรางวัลเศรษฐกิจพอเพียงประจำปี พ.ศ. 2549 จากบริษัทการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ถึง 5 คนด้วยกัน คือ **นางพนาไพร จันพันธ์ นางเดือนเพ็ญ อนุดวง นางสาวราญ ทับทิมศรี นางมะสะเหียง ทองผากระแสง และนางกฤษณา ศรีวัฒนา** โดยผู้ที่ได้รับรางวัลรวมทั้งสมาชิกในครอบครัวได้ปฏิบัติตามหลัก 5 ข้อคือ

1. ออมวันละ 1 บาท
2. ปลูกผักสวนครัวรับประทาน
3. มีการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย
4. อดเหล้าวันพระ
5. ปลูกหญ้าแฝกคลุมดิน

นางพนาไพร จันพันธ์

นางกฤษณา ศรีบัณฑิต

นางมะสะเย่ง ทองพากระแสง

นางเดือนเพ็ญ อนุดวง

ผู้ที่ได้รับรางวัล “เศรษฐกิจพอเพียง”

การดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของชาวบ้านประจำไม้

การดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของชาวบ้านประจำไม้

โครงการธนาคารหมู่บ้านประจำไม้

โครงการธนาคารหมู่บ้านประจำไม้เป็นโครงการที่สร้างชื่อเสียงให้แก่หมู่บ้านประจำไม้เป็นอย่างมาก มีคนเข้ามาศึกษาดูงานเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ธนาคารหมู่บ้านประจำไม้เกิดขึ้นโดยการสนับสนุนของสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน และจากบริษัทการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด

สมุดเงินฝากธนาคารหมู่บ้าน

(มหาชน) : บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) ที่ได้มอบเงินจำนวนหนึ่งให้หมู่บ้านประจำไม้เพื่อจัดตั้งเป็นธนาคารหมู่บ้าน เริ่ม พ.ศ. 2540 โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ และให้บริการกู้ยืมเงินแก่สมาชิกเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพต่าง ๆ โดยมีการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการ ปัจจุบันคณะกรรมการธนาคารฯ มีทั้งหมด 15 ราย มีกองทุนฌาปนกิจหมู่บ้าน เก็บรายละ 20 บาท โดยมี **นายพลทอง ศรีมุกข์** ทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการ และมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น 209 ราย

ธนาคารหมู่บ้านประจำไม้

มีส่นโดย บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
ยึดแนวทางบทผสมผสานไตรโยค (PDA)

กลุ่มแม่บ้าน บ้านประจำไม้โครงการหมู่บ้านป

ยินดีต้อนรับ

ธนาคารบ้านประจำไม้และการประชุมร่วมกันของสมาชิกและผู้นำเยี่ยมเยียน

ร้านค้าชุมชนหมู่บ้านประจำไม้

โครงการร้านค้าชุมชน

ร้านค้าชุมชนของบ้านประจำไม้ เริ่มต้นก่อตั้งเมื่อเดือนกรกฎาคม 2548 โดยกู้เงินจากธนาคารหมู่บ้านจำนวน 50,000 บาท และเปิดโอกาสให้ชาวบ้านที่สนใจสมัครเป็นสมาชิก ด้วยการลงหุ้นกับร้านค้า ในราคาหุ้นละ 100 บาท และเสียค่าสมัคร 20 บาท สมาชิกสามารถซื้อสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นจากร้านค้าฯ ได้โดยการผ่อนชำระเงินคืนเป็นราย 3 เดือน หรือ 6 เดือน เมื่อถึงสิ้นปีมีการปันผลกำไรคืนให้กับสมาชิก ปัจจุบันมีสมาชิก 25 ราย

ร้านค้าชุมชนของหมู่บ้าน

นางบุษยา สุริยะวงศา : ประธาน
คณะกรรมการร้านค้าชุมชนและกรรมการ
จัดการโรงน้ำแข็ง

โครงการโรงน้ำแข็งอนามัยกลุ่มแม่บ้าน

โรงน้ำแข็งของชาวบ้านประจำไม้ ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจาก องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเขย่ง บริษัทปตท.จำกัด (มหาชน) และ ธนาคารหมู่บ้าน เริ่มดำเนินการโดยกลุ่มแม่บ้าน ผลิตน้ำแข็งออกจำหน่ายในพื้นที่บริเวณหมู่บ้านและใกล้เคียงตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2548 ปัจจุบันมีคณะกรรมการดูแลจัดการโรงน้ำแข็งจำนวน 12 ราย **โดยมีนางบุษยา สุริยะวงศา** เป็นประธานคณะกรรมการ

กิจกรรมการผลิตน้ำแข็งของกลุ่มแม่บ้าน

โครงการส่งเสริมการปลูกไม้หอมกฤษณา และกระถินเทพา

โครงการนี้เป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและวัดบ้านประจำไม้ โดยส่งเสริมให้ชาวบ้านมีการปลูกไม้กฤษณาเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม และให้นักเรียนเพาะกล้าไม้กฤษณาขาย เพื่อเป็นการหารายได้เข้าวัดและโรงเรียน และนำเงินรายได้ไปใช้จ่ายสนับสนุนกิจกรรมทั้งของวัดและโรงเรียน เช่น ด้านทุนการศึกษา อาหารกลางวัน การบริหารจัดการภายในวัด ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการริเริ่มที่จะให้ชาวบ้านประจำไม้ปลูกกระถินเทพาด้วย

แปลงไม้กฤษณาภายในวัดบ้านประจำไม้

ลักษณะต้นกระถินเทพา

แหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ใกล้เคียง

ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ของตำบลห้วยเขย่ง มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ คือ ป่าสงวนแห่งชาติห้วยเขย่งและอุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติเขาแหลม และ อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ

แหล่งท่องเที่ยว

หมู่บ้านประจำไม้เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว “บึงน้ำทิพย์” ซึ่งเป็นบึงขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ อยู่กลางหุบเขา มีน้ำตลอดทั้งปีโดยไม่แห้งขอด เป็นบึงที่มีความงดงาม ค้นพบโดยพรานล่าสัตว์ ชื่อนายปาน เมืองกุล เมื่อปี พ.ศ. 2521

ความสวยงามของบึงน้ำทิพย์

ภาพจาก : โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพ
ในประเทศไทย (Biodiversity Research and Training Program : BRT)

แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกที่หนึ่งซึ่งอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านประจำ
ไม้ คือ ถ้ำ 28 เป็นถ้ำหินงอกหินย้อยที่งดงาม รูปทรงแปลกตา ผนังถ้ำ
เต็มไปด้วยพลีคลไลซ์ มีความแวววาว มีพลีหินปูนขนาดใหญ่
กระจายอยู่ทั่วไป และยังเป็นที่อยู่อาศัยของค้างคาวคุณกิตติ อยู่ในเขต
อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ

ถ้ำ 28

ภาพจาก : โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพ
ในประเทศไทย (Biodiversity Research and Training Program : BRT)

ทรัพยากรธรรมชาติ

หมู่บ้านประจำไม่มีทรัพยากรธรรมชาติที่น่าสนใจ เช่น ปูราชินี เดิมเรียก “ปูสามสี” ตามลักษณะจะมีสีแดง ขาวและน้ำเงินหรือม่วง มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “Regal crab” ปูราชินีได้รับการตั้งชื่อเพื่อเป็นการถวายพระเกียรติแด่ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสที่เจริญพระชนมายุครบ 5 รอบ พ.ศ.2535 ปัจจุบันจัดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองที่หายากในสภาพธรรมชาติ และพบเฉพาะถิ่นที่ทองผาภูมิตะวันตกเท่านั้น

ปูราชินี

ภาพจาก : โครงการพัฒนาศักยภาพและศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพ
ในประเทศไทย (Biodiversity Research and Training Program : BRT)

นอกจากปูราชีนีในหมู่บ้านประจำไม้ บริเวณใกล้เคียงกับหมู่บ้านมี ค้างคาวคุณกิตติ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าค้างคาวหน้าหมู เป็นค้างคาวกินแมลงที่จัดเป็นสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมที่เล็กที่สุดในโลก ตามหนังสือกินเนสบุ๊กได้บันทึกไว้เมื่อปี 2520 เป็นสัตว์เฉพาะถิ่น พบในประเทศไทยที่จังหวัดกาญจนบุรีแห่งเดียวในโลกเท่านั้น ซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ ค้างคาวคุณกิตติถูกค้นพบเป็นครั้งแรกโดย **คุณกิตติ ทองลงยา** จึงได้ตั้งชื่อตามผู้ที่ได้ค้นพบ

ค้างคาวคุณกิตติ

ภาพจาก : โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพ
ในประเทศไทย (Biodiversity Research and Training Program : BRT)

ภาคผนวก 1 :

รายละเอียดโครงการจัดทำหนังสือ “ที่นี่ประจำไม้”

หลักการและเหตุผล

หนังสือ “ที่นี่ ประจำไม้” นี้ จัดทำตามความประสงค์ของชาวหมู่บ้านประจำไม้ โดยผ่านกระบวนการประชุมปรึกษาหารือ ร่วมกันคิด และทำกิจกรรมร่วมกับทีมวิจัยจากสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และสถาบันการเรียนรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น กาญจนบุรี โดยมีจุดเริ่มต้นจากโครงการกาญจนบุรี

โครงการกาญจนบุรีได้เก็บรวบรวมข้อมูลใน 100 หมู่บ้าน/เขตชุมชน ในจังหวัดกาญจนบุรีเป็นเวลา 5 ปี ระหว่าง พ. ศ. 2543-2547 และทางโครงการมีความประสงค์ที่จะให้ชุมชนนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเลือกหมู่บ้านนำร่อง 2 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านเสริธรรม ต. ลุ่มสุม. อ. ไทรโยค ซึ่งเป็นหมู่บ้านคนไทยทั้งหมด และหมู่บ้านประจำไม้ ต. ห้วยเขย่ง อ. ทองผาภูมิ ที่มีหลายชาติพันธุ์อยู่ร่วมกัน เช่น ไทย กะเหรี่ยง พม่า และมอญ

วิธีการดำเนินงาน

จัดการประชุมร่วมกับชาวหมู่บ้านประจำไม้ รวมทั้งสิ้น 5 ครั้ง

ครั้งที่ 1 วันที่ 18 เมษายน 2549

ค้นหารูปแบบ และเนื้อหาที่ชุมชนต้องการเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนอย่างยั่งยืน จากข้อมูลที่เกิดขึ้นรวบรวมจากโครงการกาญจนบุรีในช่วงเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2543-2547) รวมถึงผลสะท้อนจากความรู้สึกรับจากการถูกสัมภาษณ์ ตลอด 5 ปี ดังกล่าว และประชาชนได้ความรู้อะไรบ้างจากโครงการกาญจนบุรี

จากเวทีครั้งนี้ได้ข้อสรุปว่า ชาวบ้านต้องการจัดทำหนังสือเพื่อรวบรวมองค์ความรู้จากโครงการกาญจนบุรี และจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้หนังสือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ครั้งที่ 2 วันที่ 20 กรกฎาคม 2549

1. จัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน (เช่น ผู้ใหญ่บ้าน อบต. อสม. ผู้นำกลุ่มโครงการต่างๆ) ครู และเจ้าอาวาสวัดประจำหมู่บ้าน

2. ทีมวิจัยนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นและโครงร่างหนังสือให้ที่ประชุมเวทีชาวบ้านเพื่อขอความเห็น

3. ทีมวิจัยร่วมกับชาวบ้านค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากข้อมูลโครงการกาญจนบุรี เพื่อให้การเล่าเรื่องมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และตรงกับความต้องการของชาวบ้านอย่างแท้จริง

ครั้งที่ 3 วันที่ 15-16 พฤศจิกายน 2549

ทีมวิจัยร่วมกับชาวบ้านถ่ายภาพประกอบเรื่องเล่าในหนังสือ เช่น บุคคล และสถานที่สำคัญและสัมภาษณ์ผู้รู้ในหมู่บ้านเพิ่มเติม

ครั้งที่ 4 วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2550

นำเสนอเนื้อหาและรูปแบบ เพื่อพิจารณาและขอความเห็นชอบร่วมกัน

ครั้งที่ 5 วันที่ 20 มีนาคม 2550

นำเสนอเนื้อหาและรูปแบบเพิ่มเติม พร้อมทั้งเก็บข้อมูลในส่วนที่ยังขาดเพิ่มเติม ก่อนจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม

การประชุมร่วมกันของคณะนักวิจัยและคณะกรรมการจัดทำหนังสือ

ผลที่ชาวหมู่บ้านประจำไม้คาดว่าจะได้รับจากหนังสือเล่มนี้

1. ทำให้ชาวหมู่บ้านประจำไม้เกิดความภาคภูมิใจในหมู่บ้านของตนเอง โดยเฉพาะเด็กรุ่นหลังผ่านทางหลักสูตรชุมชนของโรงเรียน
2. ทำให้คนภายนอกรู้จักหมู่บ้านประจำไม้ และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติใกล้เคียง เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้คนในหมู่บ้านมีงานทำ โดยที่ยังคงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์
3. ทำให้เกิดกระแสการอนุรักษ์วัฒนธรรมของแต่ละชนเผ่า และทรัพยากรธรรมชาติ
4. ใช้ประกอบในการนำเสนอแผนงานชุมชนเพื่อขอโครงการต่างๆ สำหรับหมู่บ้าน

ภาคผนวก 2 :

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มาโดยตลอด ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลัง ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง ต่างๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับ ชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไป ในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุค โลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมี ผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งใน การนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดย เฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกใน คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนิน ชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผนการตัดสินใจ และการกระทำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อมๆ กัน ดังนี้

- **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

- **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

- **การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

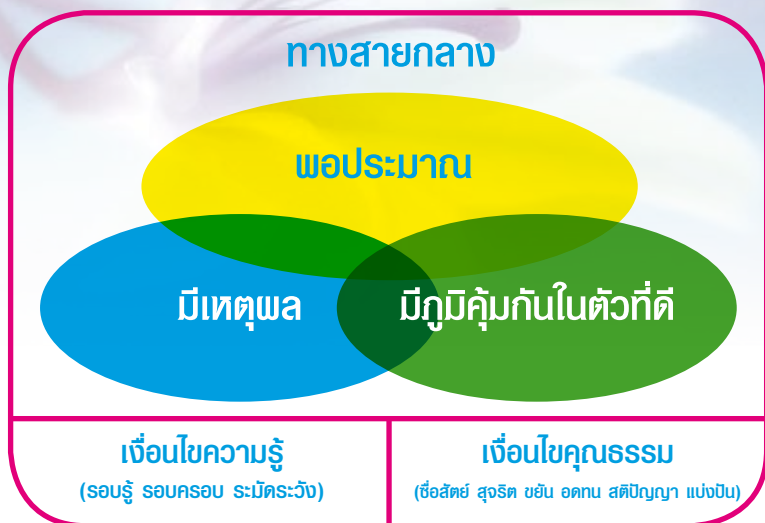
4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

- เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตไม่โลภและไม่ตระหนี่

5. แนวทางปฏิบัติ / ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นำไปสู่

ชีวิต / เศรษฐกิจ / สังคม / สิ่งแวดล้อม

สมดุล / มั่นคง / ยั่งยืน

แหล่งที่มา : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549. เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร.

ภาคผนวก 3 : รายละเอียดข้อมูลต้นกฤษณา

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อวิทยาศาสตร์ Aquilaria crassna Pierre ex Lecomte

ชื่อวงศ์ THYMELAEACEAE

ชื่อสามัญ กฤษณา

ชื่อทางการค้า Agarwood, Eagle-wood, Lignum

Alocwood, Calambac

ชื่อพื้นเมือง กฤษณา, ไม้หอม (ภาคตะวันออก)

ลักษณะทั่วไป

กฤษณาเป็นไม้ต้นขนาดกลาง - ใหญ่ ไม้ผลัดใบ สูง 25-30 ม. ลำต้นตรง มีขนคล้ายเส้นไหมเป็นมันตามปลายยอด เปลือกนอกเรียบสีเทาหรือเทา

รูปทรง (เรือนยอด) : เป็นพุ่ม ทรงเจดีย์ หรือรูปกรวยคว่ำ

ใบ : ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ รูปมนแกมรูปขอบขนาน ขนาด 2.5-5 x 7-11 ซม. โคนใบรูปลิ้นปลายใบแหลม ขอบใบเป็นคลื่น เนื้อใบเป็นมันเลื่อม คล้ายแผ่นหนังสีขาวเกลี้ยง ใบแก่สีเขียวเข้ม

ดอก : ออกเป็นช่อเล็กๆ ตามง่ามใบตอนปลายกิ่ง 4-6 ดอก มีขนนุ่ม

สี : สีเขียวอมเหลือง

ออกดอก : ช่วงเดือนธันวาคม - กุมภาพันธ์

ผล : รูปโล่ หรือรูปตลับ เปลือกแข็ง มีขนนุ่มสีน้ำตาลเหลือง ตามผิวผลหนาแน่น จะแตกอ้าตามรอยประสาน เมล็ดสีดำเป็นมันฝังอยู่ในเปลือกผล จำนวน 2 เมล็ด ขนาด 5x10 มิลลิเมตร

ผลแก่ : เป็นผลช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน

การกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติ

พบขึ้นตามป่าดงดิบแล้ง ตามเชิงเขาบนที่ลาดไหล่เขา ที่ใกล้ลำห้วย ลำธาร หรือบนที่ชุ่มชื้น ระดับความสูงจาก น้ำทะเลปานกลาง 150-800 ม. ที่ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงใต้

การขยายพันธุ์และการปลูก

การขยายพันธุ์และการผลิตกล้า นิยมเพาะกล้าด้วยเมล็ด เมล็ดมีขนาดใหญ่

ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูก

ดิน ทั่วๆ ไป

ความชื้น ปานกลาง - มาก

แสง ปานกลาง

ผลผลิตทางด้านอุตสาหกรรม

การแปรรูป ทำเครื่องหอมและประติมากรรม เนื้อไม้กฤษณาเมื่อถูกเชื้อราชนิดหนึ่งเข้าทำลาย ตามบาดแผลเนื้อไม้ จะกลายเป็นสีน้ำตาลถึงดำ เรียกว่าเกิดกฤษณา สามารถนำมากลั่นเป็นน้ำมันที่หอมใช้ทำเครื่องหอม เครื่องสำอางๆ

การใช้ประโยชน์

การใช้ประโยชน์ทางด้านเนื้อไม้ เนื้อไม้สีเหลืองอ่อนหรือขาวนวล ถ้าทิ้งไว้นานจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอ่อน เลียนตรง หยาบปานกลาง เลื่อยผ่าได้ง่าย ชักเงาไม่ดี ไม่ทนอยู่ในน้ำ ใช้ทำคันทัน หนาไม้เรือ เครื่องกลึง และแกะสลัก

การใช้ประโยชน์ทางด้านนิเวศน์ ป้องกันการพังทลายของหน้าดิน ให้ร่มเงา ให้ความร่มรื่น ฯลฯ

การใช้ประโยชน์ทางด้านภูมิสถาปัตยกรรม ปลูกเป็นไม้ประดับ เพราะรูปทรงของลำต้น เป็นรูปเจดีย์คว่ำ และไม่ผลัดใบ คือเป็นไม้มงคล

การใช้ประโยชน์ทางด้านสมุนไพร

เนื้อไม้ : บำรุงโลหิตในหัวใจ บำรุงตับและปอดให้เป็นปกติ แก้กลม

แก่นไม้ : บำรุงโลหิต บำรุงหัวใจ

น้ำมันจากเมล็ด : รักษาโรคผิวหนัง แก้โรคเรื้อน แก้มะเร็ง

ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา : คือ ลดความดันโลหิต

แหล่งที่มา : <http://www.dnp.go.th/EPAC/Herb/04kridsana.htm>

ภาคผนวก 4 : รายละเอียดข้อมูลต้นกระถินเทพา

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Acacia mangium* Willd.

ชื่อวงศ์ Leguminosae - Mimosoideae

ชื่อสามัญ Kra thin te pha (ไทย), Sabah salwood, Tongke hutan หรือ mangge hutan (อินโดนีเซีย)

ชื่อทางการค้า Brown salwood (ชื่อทางการค้าของออสเตรเลีย)

ลักษณะทั่วไป

เป็นพันธุ์ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่โตเร็วมีความสูงถึง 30 เมตร แต่โดยปกติแล้วโตเต็มที่ที่จะมีความสูงเกิน 15 เมตร มีช่วงยาวของลำต้นที่ปราศจากกิ่งก้านเกือบครึ่งหนึ่งของความสูงทั้งหมดขึ้นในที่โล่งแจ้ง มีการลัดกิ่งเองตามธรรมชาติ ต้นที่มีอายุมากๆ เปลือกแข็งหนา ขรุขระแตกเป็นร่องยาว และมีสีน้ำตาลอ่อนถึงเข้ม

รูปทรง (เรือนยอด) : จะมีลักษณะแคบและยาว

ใบ : ใบที่เห็นเป็นใบเทียมคล้ายใบกระถินณรงค์ มีลักษณะเป็นแบบใบเดี่ยวเกิดแบบสลับ ส่วนที่เห็นแผ่นใบ คือ ส่วนของก้านใบเปลี่ยนรูปมาทำหน้าที่เป็นใบ ซึ่งใบอาจมีขนาดโตถึง 25x10 ซม

ดอก : เป็นดอกช่อรูปทรงกระบอกแบบทางกระรอก ยาวประมาณ 10 ซม.

สี : สีขาว-สีครีม

กลิ่น : หอมอ่อนๆ

ออกดอก : ออกดอกเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน

ผล : เป็นฝักที่มีลักษณะมันวาวขยุกขยิก ฝักอ่อนสีเขียว

ผลแก่ : เป็นฝัก ฝักอ่อนจะมีสีเขียวในตอนแรกจะเหี่ยวดตรง และจะมีเขียวเข้มเรื่อยๆ จนเป็นสีน้ำตาลเข้ม-ดำ เมื่อฝักแก่จัด โดยฝักมีลักษณะบิดงอไปมา ขยู่เป็นกลุ่มก้อนแน่น ฝักเมื่อแก่เต็มที่จะแตกปริตามตะเข็บ เมล็ดแก่มีสีดำขนาด 3-5 มม. x 2-3 มม. จะห้อยติดอยู่กับใยสีส้ม ผลแก่สีน้ำตาลเข้ม

การกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติ

กระถินเทพา มีถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติด้านตะวันตกของประเทศ ในประเทศออสเตรเลีย ด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ปาปัวนิวกินีและด้าน ตะวันออกของประเทศอินโดนีเซีย โดยมีขีดจำกัดด้านเหนือสุดที่เส้นรุ้ง 0o 53 S ที่ Irian Jaya ประเทศอินโดนีเซีย และขีดจำกัดด้านใต้สุดที่ เส้นรุ้ง 19o S ที่รัฐควีนสแลนด์ ประเทศออสเตรเลีย จะพบเห็นขึ้นอยู่ ในสภาพภูมิประเทศตั้งแต่ระดับน้ำทะเลจนถึงความสูง 800 เมตร จาก ระดับน้ำทะเลปานกลาง

การขยายพันธุ์และการปลูก

การขยายพันธุ์และการผลิตกล้า สามารถขยายพันธุ์ได้ทั้งแบบ อาศัยเพศ โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ การปักชำ และการตอน แต่ส่วน ใหญ่นิยมด้วยการเพาะเมล็ด 1 กิโลกรัม จะมีประมาณ 80,000- 110,000 เมล็ด สำหรับวิธีการเพาะเมล็ดและจัดเตรียมกล้าไม่ปลูกล้าน ก่อนเพาะเมล็ดจะเร่งการงอกด้วยการแช่เมล็ดในน้ำร้อนที่ต้มเดือด 30 วินาที เทน้ำร้อนออกแล้วใส่น้ำเย็นลงไปแทนปล่อยให้เย็นลง จากนั้น หว่านลงแปลงเพาะที่จัดเตรียมไว้เมล็ดจะงอกภายใน 8-10 วัน เมื่อกกล้า ึ่งอกเริ่มมีใบคู่แรกสูง 5-10 ซม. ให้ย้ายชำลงถุงพลาสติกและดูแล ประมาณ 2-3 เดือน ขนาดกล้าที่เหมาะสมย้ายปลูกในแปลง 25-30 ซม.

ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูก

ดิน เจริญเติบโตได้ดีบนดินที่มีสภาพความเป็นกรด-กรดจัด (pH 4.0-4.5) ดินหลายชนิด เช่น ดินที่หินปะปน ดินที่ถูกชะล้างมาก่อนมี ความสมบูรณ์ต่ำ สำหรับดินที่มีฟอสเฟตน้อย การเจริญเติบโตจะไม่ดีเท่า ที่ควร นอกจากนี้ยังขึ้นได้ดีบนดินลึกที่เกิดจากการสลายตัวของวัตถุต้น กำเนิดหรือดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนในบริเวณที่ลุ่ม

ความชื้น จะเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่อากาศร้อน อุณหภูมิเหมาะสมร้อนสุด 31-34 °C และเย็น 15-21°C

แสง เหมือนไม้เบกน่านชนิดอื่น ๆ คือเจริญเติบโตดีที่สุดถ้าได้รับแสงเต็มที่

การปลูกดูแลบำรุงรักษา

การคัดเลือกพื้นที่และเตรียมพื้นที่ปลูก การเตรียมพื้นที่ปลูกจะใช้วิธีเผาหญ้าและตัดโค่นต้นไม้อกหมด เมื่อถึงเวลาปลูกอาจต้องมีการเตรียมการอีกเล็กน้อย เช่น ในกรณีที่มีหญ้าคาขึ้นอยู่ก็ควรดายหญ้ารอบ ๆ หลุมอีกครั้งหนึ่ง

วิธีการปลูกและระยะปลูกที่เหมาะสม ปักหลักระยะปลูกและชุดหลุมปลูก 25x25x25 ซม. โดยปลูกในช่วงฤดูฝน ส่วนระยะปลูกที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการปลูก ถ้าต้องการไม้ขนาดเล็ก เพื่อทำชั้นไม้สับใช้ในอุตสาหกรรมเยื่อกระดาษปาร์ติเกิลบอร์ดๆไฟเบอร์และไม้พื้น ควรปลูกระยะ 2x2 เมตร, 2x3 เมตร และ 2x4 เมตร แต่ถ้าปลูกเพื่อต้องการเนื้อไม้ ทำเครื่องเรือนหรือก่อสร้าง ควรปลูกระยะห่าง 3x3 เมตร หรือ 4x4 เมตร หรือ 6x6 เมตร ที่นิยมในปัจจุบัน คือ 3x3 เมตร

โรคและแมลง โรคที่นับว่าร้ายแรงที่สุดคือโรคไส้เน่า และมีมอดเจาะลำต้นอยู่ 3 species ที่จะทำให้คุณภาพเนื้อไม้ด้อยลง นอกจากนี้ก็มีมอดทำลายไม้ ปลวกและด้วงขนาดยาว

อัตราการเจริญเติบโต ภายใต้สภาวะที่เหมาะสม กระถินเทพาจะเจริญเติบโตเร็วมากในช่วงอายุ 10-13 ปี ในรัฐซาบาห์ ประเทศมาเลเซีย มีความสูงถึง 20-25 เมตร และความโตทางเส้นผ่าศูนย์กลาง 20-30 ซม. และที่อายุ 10 ปี อาจมีความเพิ่มพูนของผลผลิตเฉลี่ยรายปี สูงถึง 44 ม3/เฮกแตร์ (7.01 ม3/ไร่)

ผลผลิตทางด้านอุตสาหกรรม

การแปรรูป ทำปาร์ติเกิลบอร์ด ทำเฟอร์นิเจอร์ โครงสร้างต่าง ๆ ที่ไม่ต้องรับน้ำหนักมาก ไม้อัดและเยื่อกระดาษ

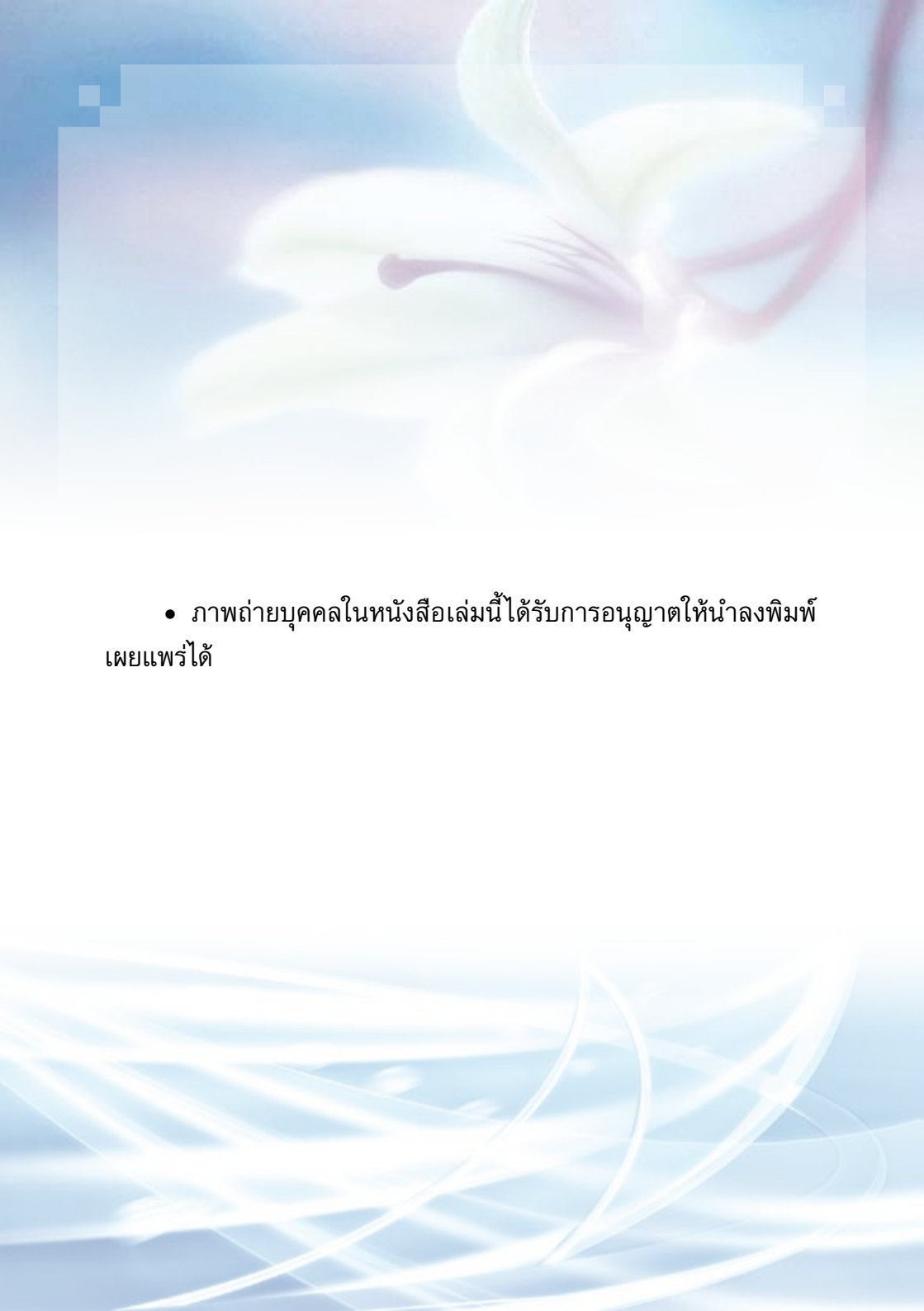
การใช้ประโยชน์

การใช้ประโยชน์ทางด้านเนื้อไม้ เนื้อไม้แข็ง กระพี้สีเหลืองอ่อน หรือสีครีม แก่นไม้มีสีน้ำตาล เนื้อไม้มีเส้นตรงบริเวณด้านสัมผัส และมีเส้นสนเล็กน้อยบริเวณด้านรัศมี มีความแข็งแรงทนทานดีปานกลาง โดยคุณสมบัติของเนื้อไม้ชนิดนี้ในสวนป่า 9 ปีจะมีความหนาแน่นไม้สด 420-483 กก/ม3 และในกรณีความหนาแน่นอบแห้งมีค่า 500-600 กก/ม3 ขณะที่ไม้จากสวนป่าอายุ 12 ปี ที่รัฐซาบาห์ ประเทศมาเลเซีย มีความหนาแน่น 570 กก/ม3 เนื้อไม้กระถินเทพาสามารถใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างทุกชนิดที่ไม่ต้องรับน้ำหนักมาก ทำเครื่องเรือน วงกบ ประตู หน้าต่าง เฟอร์นิเจอร์ ปอกเป็นแผ่นไม้บาง เยื่อกระดาษ ไม้อัด ปาร์ติเกิลบอร์ด ไฟเบอร์บอร์ด และไม่ใช้สอยในรูปพิน-ถ่าน ซึ่งให้ค่าความร้อนเท่าๆ กับไม้กระถินณรงค์ประมาณ 4,800-4,900 Kcal/kg สำหรับเยื่อกระดาษที่ได้จากไม้กระถินเทพานั้น เส้นใยมีความยาว 1-1.2 มม. ผลผลิตของเยื่อที่ได้รับมีเปอร์เซ็นต์สูง เกิน 50% และนำไปผลิตเป็นกระดาษชนิดดี

การใช้ประโยชน์ทางด้านนิเวศน์ ไม้อกระถิ่นเทศาเป็นไม้ตระกูล ถั่วชนิดหนึ่งที่มีใบหนาแน่น สามารถใช้ปกคลุมพื้นที่เพื่อปรับปรุงดิน ป้องกันการกัดชะล้างผิวหน้าดินได้เป็นอย่างดี และใช้ปกคลุมวัชพืช รวมทั้งในรัฐบาห์นิยมใช้ปลูกเป็นร่มเงาให้ต้นโกโก้

การใช้ประโยชน์ทางด้านภูมิสถาปัตย์ นิยมใช้ปลูกให้ร่มเงา เป็น แนวฉากกั้นบัง ให้ความสวยงามตามที่สาธารณะต่างๆ และถนนหนทาง

แหล่งที่มา : http://www.dnp.go.th/EPAC/plant__economic/02krathintapa.htm

-
- ภาพถ่ายบุคคลในหนังสือเล่มนี้ได้รับการอนุญาตให้นำลงพิมพ์เผยแพร่ได้

พลที่ชาวหมู่บ้านประจำไม้คาดว่าจะได้รับจากหนังสือเล่มนี้

- 1) ทำให้ชาวหมู่บ้านประจำไม้เกิดความภาคภูมิใจในหมู่บ้านของตนเอง
โดยเฉพาะเด็กรุ่นหลังผ่านทางหลักสูตรชุมชน
หนังสือ "ที่นี่ ประจำไม้" จะใช้ประกอบหลักสูตรชุมชนของโรงเรียนบ้านประจำไม้
ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน
- 2) ก่อให้เกิดกระแสการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชนเผ่าและทรัพยากรธรรมชาติ
ของชาวบ้านและบุคคลทั่วไป
- 3) ทำให้คนภายนอกรู้จักหมู่บ้านประจำไม้มากขึ้น
- 4) ใช้ประกอบการนำเสนอแผนงานของหมู่บ้าน

เว็บไซต์ประจำโรงเรียน
<http://school.obec.go.th/bpjm>